Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

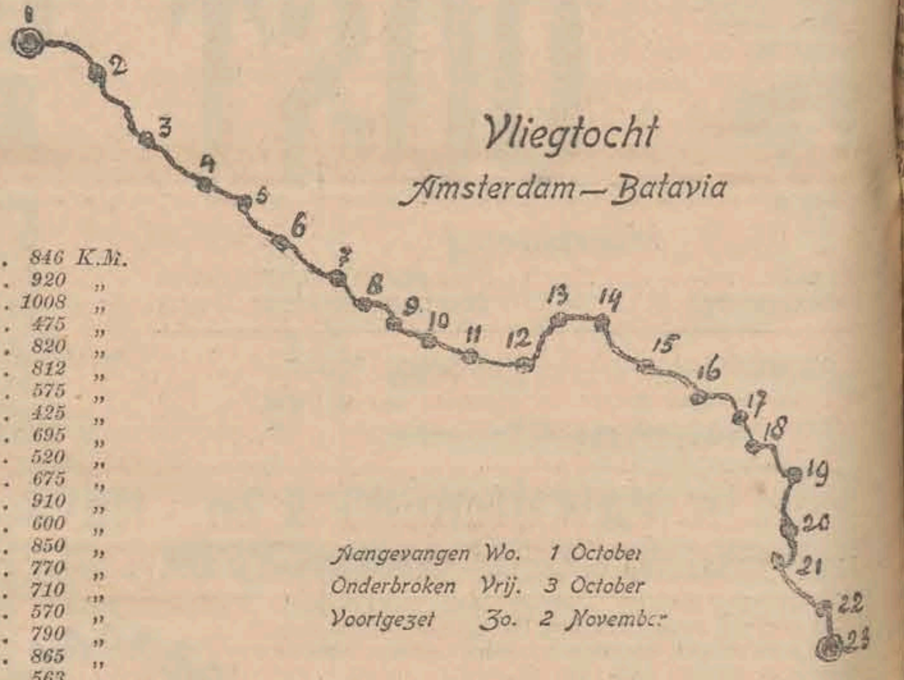
KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 114574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Ned. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

De Vliegtocht Holland-Indië.

Route

1— 2	Amsterdam—Praag.	846	K.M.
2— 3	Praag—Belgrado	920	„
3— 4	Belgrado—Constantinopel .	1008	„
4— 5	Constantinopel—Angora . .	475	„
5— 6	Angora—Aleppo	820	„
6— 7	Aleppo—Baghdad.	812	„
7— 8	Baghdad—Basra	575	„
8— 9	Basra—Bushir.	425	„
9—10	Bushir—Bender Abbas. . .	695	„
10—11	Bender Abbas—Chabar . .	520	„
11—12	Chabar—Karachi.	675	„
12—13	Karachi—Multan.	910	„
13—14	Multan—Ambala	600	„
14—15	Ambala—Allahabad	850	„
15—16	Allahabad—Calcutta	770	„
16—17	Calcutta—Akyab	710	„
17—18	Akyab—Rangoon	570	„
18—19	Rangoon—Bangkok.	790	„
19—20	Bangkok—Sengora	865	„
20—21	Sengora—Medan	563	„
21—22	Medan—Muntok	1000	„
22—23	Muntok—Batavia	500	„
	Totaal . . .	15899	K.M.

Wij meenen, in verband met het navolgende beknopte overzicht, onze lezers van dienst te zijn door nogmaals [1]) een schetsje te geven van de door Van der Hoop c.s. te volgen route, met daarnaast een opgave der landingsplaatsen en afstanden.

Zooals men weet vertrok de F. VII op Wo. 1 October des morgens om 8.45 van Amsterdam en arriveerde des middags te Praag. Op deze reis, een afstand van 846 K.M., deed zich geen enkel incident voor.

Do. 2 Oct. is het vliegtuig uit Praag vertrokken naar Belgrado, waar het dienzelfden dag is aangekomen; ook de tweede étappe was daarmede afgelegd volgens het vastgestelde programma.

Bij het volbrengen van de derde étappe Belgrado-Constantinopel op Vrij. 3 Oct. was de F. VII ongeveer halverwege (op nagenoeg 30 K.M. van Philippopel) helaas genoodzaakt een noodlanding te maken, veroorzaakt door een ernstig defect aan den motor. Bij die landing bekwam het toestel bovendien belangrijke schade aan wielen, vleugels enz.

Toen met het herstellen en vernieuwen van een en ander veel meer tijd verloren ging dan aanvankelijk werd gedacht, vreesden velen dat de vliegtocht uitgesteld zou moeten worden tot in April van het volgend jaar, doch door de voortvarendheid van allen die bij het ongeval betrokken waren, zoomede door den materieelen steun, welke van verschillende zijden werd verleend, kon Van der Hoop met hetzelfde vliegtuig zijn reis vervolgen op Zo. 2 Nov.

Begunstigd door goed weder kwamen de vliegers dienzelfden dag te Constantinopel aan, waarmede de derde étappe dan eindelijk was volbracht. De nieuwe motor van het vliegtuig bleek uitstekend te voldoen.

Ma. 3 Nov. is men des morgens van Constantinopel afgereisd en tegen zonsondergang te Angora geland. Bij die landing moet zich een klein incident voorgedaan hebben; het toestel is nl. in aanraking gekomen met telegraafdraden, wat gelukkig slechts lichte beschadiging van een der vleugels veroorzaakte. Vermoedelijk hebben de vliegers den dag van Di. 4 November benut om die geringe schade te verhelpen, want eerst:

Wo. 5 Nov. is de F. VII 's morgens van Angora vertrokken, om na een vlucht van 6 uur te Aleppo te dalen.

Do. 6 Nov. is het gevaarlijkste deel van den tocht Aleppo—Bagdad, afgelegd; de weg ging over rotsig Taurusgebergte in Anatolië. Sommige gen zijn 10.000 Eng. voet hoog, een hoogte die vliegtuig niet kan bereiken, zoodat de vliegers weg moesten zoeken langs de nauwe spoor défilé's die door het gebergte zijn aangelegd.

Vrij. 7 Nov. De F. VII, die 's morgens om zeven opstijgt, begint er pleizier in te krijgen. Van der Hoop, wiens berichten steeds optimistischer gesteld zijn (hij liet trouwens nooit moed zakken) seinde in den namiddag Bushir dat hij aldaar was aangekomen zonder landing te hebben gedaan op het vliegveld te Basra. Op dien dag zijn dus twee étappes afgelegd: Bagdad—Basra (575 K.M.) en Basra—Bushir K.M., te zamen 1000 K.M.).

Za. ochtend 8 Nov. is de F. VII te Bushir opgestegen om in den loop van den dag Bender-Abbas te bereiken, een afstand van 695 K.M. Bemanning machine en motor zijn steeds in de beste conditie seinde V. d. Hoop na aankomst.

Zo. 9 Nov. is V. d. H. zonder Chabar aan te doen in één stuk doorgevlogen van Bender-Abbas naar Karachi en heeft het vliegtuig wederom twee étappes, bijna 1200 K.M. afgelegd in 9 uur tijds.

Ma. 10 Nov. is het vliegtuig bij het opgaan der zon van Karachi vertrokken en heeft zoowaar dien dag wederom twee étappes afgelegd; van Karachi tot Multan, waar niet geland is, bedraagt de afstand 910 K.M. en van Multan tot Ambala 600 K.M. De F. VII heeft dus ruim 1500 K.M. achtereen gevlogen. Werkelijk een schitterende prestatie!

Di. 11 Nov. is niet gevlogen. „Wij blijven een dag in Ambala voor het nazien van den motor" seinde V. d. Hoop.

Wo. 12 Nov. zijn de vliegers naar Allahabad vertrokken.

Wanneer het verdere gedeelte der Holland-Indië-vlucht regelmatig, zonder onderbreking verloopt en iederen dag één étappe wordt afgelegd, zal V. d. Hoop c.s. op Di. 18 November te Medan den Indischen bodem betreden, en den 20en het eindpunt Batavia bereiken.

In eerstgenoemde plaats wordt, blijkens de Sumatra Post, aan de moedige vliegers een waardige ontvangst bereid.

[1]) Zie Kol. Weekbl. van 9 Oct. jl.

Zoo spoedig mogelijk na aankomst van de F. VII te Sengora zal Luit. Kengen naar den Gouverneur van Medan seinen, hoe laat van daar zal worden vertrokken, en of de vliegers een dag langer te Medan zullen overblijven. Zoodra Penang gepasseerd wordt zal door den Holl. Consul dringend worden geseind, terwijl het aldaar gestationneerde Marine-vaartuig draadloos Medan zal waarschuwen.

Direct na ontvangst van dit bericht door den Gouverneur, zal de Ajer Beresih worden gevraagd om de sirene te laten werken, zoodat de Medansche burgerij weet, dat men naar het vliegterrein moet gaan.

Tijdens het dalen van de vliegmachine mag niemand op het terrein aanwezig zijn.

Zijn de vliegers uitgestegen, dan heeft een korte officieele ontvangst aldaar plaats door het „Comité” waarbij de Gouverneur een toespraak zal houden. Daarna wordt in optocht — met muziek voorop — gereden naar Hôtel de Boer. De te nemen route zal later tijdig worden bekend gemaakt. Door de gemeente zal bij het huis van den Gouverneur een eerepoort worden opgericht, terwijl bij het gemeentehuis zal worden uitgestapt, waar de burgemeester een toepasselijke rede zal uitspreken. Daarna worden de vliegers gebracht naar Hôtel de Boer.

Is de aankomst alhier tijdig, dan zal door het Comité met de vliegers gezamenlijk worden gedineerd. In het andere geval zal den vliegers een tea worden aangeboden, welke echter van korten duur zal zijn, aangezien hen de gelegenheid moet worden gegeven zich te kunnen verfrisschen.

Daarna is er vanaf 6½ uur concert in de Witte Societeit, welke voor deze gelegenheid geëmancipeerd is. Tijdens het concert zal eene receptie in de Soos gehouden worden, waar tevens den vliegers souvenirs zullen worden aangeboden.

Is het vertrek vastgesteld op den dag na aankomst, dan wordt tijdig (± 8 uur) in optocht, met muziek van de Gewapende Politie voorop, van de Witte Soc. gegaan naar het „Medan Hôtel”, waar zal worden gedineerd. Ieder heeft de gelegenheid aldaar tafeltjes te bespreken, en het Comité hoopt, dat daarvan zeer veel gebruik zal worden gemaakt. Bij vertrek wederom reunie nabij het „vliegterrein”. Het uur van opstijgen zal tijdig worden bekend gemaakt.

Verblijven de vliegers een dag langer te Medan overblijven, dan zal de te houden „receptie” *niet* op den dag van aankomst zijn, maar op den volgenden dag. Tuinconcert, gevolgd door diner in Medan Hôtel blijven gesteld op den dag van aankomst.

Bij het vliegterrein zal een groote loods worden gebouwd voor het publiek, alsmede een tent voor de muziek, terwijl door de firma ter Meulen & Co. tevens voor onderdak zal worden gezorgd.

De Van Heutsz-herdenking.

In aansluiting op het bericht in het Kol. Weekbl. van 6 dezer, waarin werd melding gemaakt van de oprichting in Den Haag van een comité tot huldiging van de nagedachtenis van wijlen generaal Van Heutsz, deelt men mede, dat ook in enkele andere groote gemeenten van ons land dergelijke comité's worden gevormd, waarvan de samenstelling binnen enkele dagen kan worden vermeld.

Wij vernemen dat van de zijde der Nederlandsche regeering wordt aangestuurd op de totstandkoming van een monument, dat even sober als welsprekend de nagedachtenis van den generaal in herinnering zal houden. Dit monument zou, naar de meening der regeering, zijn juiste plaats vinden in Amsterdam, op het plein vóór het Koloniaal Instituut aan de Mauritskade. In de overtuiging dat ook in dezen overdrijving zou schaden, moest de regeering ook het ontwerp voor een grandioos standbeeld, haar onlangs ter inzage gegeven, onvoorwaardelijk afkeuren, hoe goed ook door den ontwerper bedoeld. De teekening van dit ontwerp stelde generaal Van Heutsz, ten voeten uit, op een reusachtig marmeren onderstuk, met op de vier hoeken een symboliek van de vier voornaamste Inlandsche bevolkingsgroepen, met den Javaan en den Atjeher aan de voorzijde.

Naar de meening der regeering wordt de eenvoud, die leven en werken van generaal Van Heutsz steeds kenmerkte, met dergelijke grootsche en min of meer trotsche ontwerpen niet gediend. Hier in Nederland niet — en in Indië evenmin. Vandaar ook haar advies om in dezen een sobere welsprekendheid te betrachten.

Te Groningen is op aanstichting van den majoor der marechaussee, den heer Bauduin, een commissie gevormd, die gelden zal verzamelen voor de oprichting van een monument ter eere van de nagedachtenis van generaal Van Heutsz. Eere-voorzitter der commissie is de commissaris der Koningin, jhr. mr. E. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer, voorzitter de burgemeester jhr. mr. Bosch ridder van Rosenthal.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Wajang-voorstelling te 's-Gravenhage.

Telkens nog gevoelen bijwoners van de verleden week hier beschreven wajang-voorstelling, door den heer *R. S. Hardjodiringgo* gegeven, behoefte om hun bewondering uit te spreken over die zoo hoogstaande Javaansche kunst en hun dank te betuigen aan het bestuur van de Afdeeling 's-Gravenhage der Vereeniging „Oost en West” voor het hun verschafte kunstgenot. Dit blijkt ook uit het volgende schrijven, onlangs ontvangen door den heer *L. D. Petit*, die zich zooveel moeite heeft gegeven voor het welslagen van den avond:

„Ik wou U nogmaals hartelijk dank zeggen, ook namens mijne vrouw, voor den zeldzamen avond van bijzonder artistiek genot, welke wij gisteren mochten beleven.

Dat is een gebeurtenis, die je je leven niet meer vergeet.

En zeg uw vriend Hardjodiringgo, dat ik hem dankbaar ben, dat hij zóó ons, barbaren ten opzichte van de fijn voorname en delicate geestesbeschaving der Javanen, beter en directer en blijvender in contact heeft gebracht met de psyche van het Javaansche volk, dan een bibliotheek boeken van Westersche geleerden.

Al dadelijk dat sublieme spreken in fraai gevormde zinnen op die zacht aangolvende tonen van het fluisterzingend pianospel, spreken, waarbij wij konden leeren, dat ieder Hollandsch woord zijn eigen waarde heeft, en met respect voor die beteekenis behoort te worden gebruikt.

Dan wàt hij zei, was prachtig van helder betoog, dat achter de zichtbare verschijning in deze wereld de ware werkelijkheid is verborgen, en in de handeling der Wajang-figuren wordt gesymboliseerd de strijd tusschen de dewa's en boeta's, het Goede en Booze, den Geest en de Stof, Licht en Duisternis, met als einde steeds de overwinning van het Goede, dat altijd voornaam, edel, aristocratisch, ingetogen, vroom en nobel is.

't Was niet zoozeer wàt hij zei, als de wijze hòe hij als Getuiger openbaarde, dat Hardjodiringgo mij heel den avond in den ban hield van zijn kunstenaarswezen.

Want dat is een kunstenaar, als dalang, als spreker, als danser.

Buitengewoon vond ik de prestatie, om ons bij de vertooning van Ardjoena's dienaren Semar en de anderen, en ook van het Spook in „Nederl.-Indië Oud en Nieuw” onlangs gereproduceerd — het boertige, drollige van dit klucht-gedeelte vertolkte door de ordinaire grappigheid van onze Hollandsche omgangstaal.

Om dit zóó reëel komisch te maken, moet hij zich vernederd hebben, om het platte en komische van typische volksuitdrukkingen uit den dagelijkschen omgang te beleven en te doorleven als waarnemend artist.

Ik bedoel dit: als hij de boertigheden, toepas-

selijk bij de vertooning van die „nar"-figuren, had vertaald, zou de portée van die aardigheden ons zijn ontgaan. Door als Javaan zich in te leven in de Hollandsche volkshumor en daarna als dalang dat materiaal zoo kostelijk te pas te brengen, toont hij zich een kunstenaar van bijzondere kracht. En juist deze noot van het Javaansche volksleven met zijn oubollige humor en leut verduidelijkt zoo in één ruk, hoezeer het menschelijke daar klopt nèt als bij ons, bij de Vlamingen, bij alle volken.

En door het aanbrengen van deze couleur locale wordt 't hoog-edele en goddelijk-voorname in een Ardjoena-figuur te glanzender zichtbaar.

Wat prachtig die stem, als Ardjoena's spraak door den dalang wordt vertolkt en hoe suggestief de korte, bijtende, rukkende, stuwende klanken, als een strijd wordt aangekondigd: dat zijn als oer-geluiden, tonen van 't woud, de wind, de bergen, de elementen die een toornstemming suggereeren.

't Is een vreemde, wonderlijke, schoone wereld, vol leven, beweging, kracht, muziek, hartstocht, sereene rust, die je opengaat bij de aanschouwing van zulk eene vertooning.

Een gebeuren, zóó'n avond.

w.g. ANNE HALLEMA."

* * *

Een Afscheidsavond in „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag.

De *Nieuwe Courant* van 6 dezer schrijft onder dit hoofd o.m.:

„Men weet, dat mevrouw Van Beresteyn-Tromp, de onvermoeibare presidente van „Boeatan", den 19en November met de „Johan de Witt" van Genua naar Indië vertrekt, natuurlijk in het belang van „Boeatan" en „Oost en West".

Gisteravond was er in de knusse tearoom in de Heulstraat 19, te 's-Gravenhage, een gezellige afscheidsavond georganiseerd, die tevens een leerrijk karakter droeg.

Mevrouw Van der Meulen-Nulle, hoofd der vroegere Kantschool te 's-Gravenhage, vertelde er n.l. van haar ondervinding als kantleerares bij de vrouwen van Sumatra. Zij meende, dat, om een indruk te krijgen van de mogelijkheden voor het kantwerken in Indië, men eerst een begrip moest hebben van de ontwikkeling der kantindustrie in Europa.

Wat spreekster op boeiende, zaakkundige wijze hiervan vertelde, in vogelvlucht, omdat haar niet veel tijd ter beschikking stond, zullen wij hier niet herhalen, te meer daar zij het plan heeft een cursus hierover ook in Den Haag, als elders te geven. Inlichtingen daaromtrent zijn voor belangstellenden te verkrijgen bij mej. H. Roijen, directrice van „Boeatan".

Wel willen wij hier weergeven, hetgeen mevrouw Van der Meulen-Nulle mededeelde omtrent hare Indische ondervindingen. Na verteld te hebben, hoeveel zij er zeker toe heeft bijgedragen en nog doet ook in Nederland belangstelling voor en tevens de beoefening van het kantmaken te bevorderen, zeide zij o.a.:

„Is het nu wonder, dat het kantmaken, dat hier in Holland zoozeer de belangstelling trekt, ook naar Ned.-Indië is overgebracht?

Het is zelfs zeer goed te begrijpen, dat ook daar aan het kantmaken gedaan wordt.

Het eerst werd het gemaakt in het Palembangsche. Dat waren kantjes en tusschenzetsels, die in stukjes van 5 à 6 el gemaakt werden en op Batavia in hoofdzaak verkocht werden. Die stukjes waren juist lang genoeg voor de versiering der kabaja's of voor bedlakens. Ook werd er wel eens een smal goud kantje gemaakt voor de afwerking der slendangs. Het was gewoonlijk de wat geavanceerde dessa-handelsman, die van Palembang naar Java ging om die stukjes kant te verkoopen.

Sumatra's Westkust kreeg ook het kantkussen.

't Was een juffrouw Adema, dochter van den Predikant te Fort de Kock, die het weinigje, dat zij van kantmaken kende, aan enkele meisjes daar leerde. Dit gebeurde tusschen 1906—1910.

Als gevolg daarvan kwamen er meerdere kantschooltjes en weefschooltjes ter Westkust, die gewoonlijk door de vrouwen van bestuursambtenaren werden opgericht en beheerd. Verschillende gingen te niet uit gebrek aan belangstelling van de zijde der bevolking, uit gebrek aan organisatie of uit gebrek aan leerkrachten.

In 1914 was het aantal schooltjes daar: voor kantmaken 7, weven 4, voor beide 7. En deze waren opgericht van 1906—1914, de meeste tusschen 1911 en 1914. De schooluren varieerden van 3 tot 7 uur per dag. Op al die schooltjes waren onderwijzeressen, die slechts eenige opleiding onderling hadden genoten. De kantjes, daar gemaakt, werden aan de Europee[...] verkocht, doch men kan begrijpen. dat de produ[...] nog niet veel te beteekenen had.

Een regeeringsrapport, meer uitvoerig bovenst[...] de gegevens bevattende, was er over opgemaakt [...] de bemerking, dat hier *mogelijk* een beweging van [...] teekenis kon gevormd worden voor de welvaart [...] bevolking en dat die beweging belangstelling en [...] delijken steun verdiende.

Een en ander uit dat rapport gaf aanleiding [...] den toenmaligen Directeur van Landbouw (Lo[...] naar het Ministerie hier te lande te schrijven om [...] trachten iemand te vinden, die in het belang van [...] kantmaken daar werkzaam gesteld kon worden [...] vooral met het doel: dat door die deskundige [...] „*kantindustrie*" in het leven geroepen zou worden.

Toen ik door het Ministerie aangezocht werd [...] heen te gaan, aarzelde ik. Hier in Holland een [...] industrie in het leven te roepen was mij onmog[...] gebleken. Ik huiverde dus die opdracht aan te ne[...] te meer, waar ik de toestanden in de tropen in [...] heel niet kende.

Een en ander was aanleiding, dat er een corresp[...] dentie ontstond tusschen mij en het departement, w[...] bij ik wel goed telkens den nadruk legde op de mo[...] *lijkheden*, die het vestigen van een laag betaalde [...] industrie meebracht en dat 't alleen mogelijk zou [...] als *alle* factoren medewerkten.

Het antwoord was meer dan bevredigend. Alles [...] goed overwogen en een industrie te vestigen, wacht[...] alleen op een deskundige, organiseerende kracht. [...] nog eens rijpe overweging vertrok ik dus naar Indië [...] arriveerde in Januari 1916 te Fort de Kock, om [...] eerst wat ingeburgerd te zijn, mijn onderzoek [...] plaatse aan te vangen.

Na 6 maanden bleek mij evenwel, dat er van al [...] bovengenoemde schooltjes reeds 8 gesloten waren [...] de andere maar weinige leerlingen telden. De h[...] veelheid werk, die afgeleverd werd, was gering. [...] de best georganiseerde school b.v. te Fort v. d. Cap[...] len was de opbrengst slechts f 40.— per maand en [...] Priaman ongeveer datzelfde bedrag; te Loeboek Si[...] ping slechts f 10.— per maand, bij de overige ge[...] verkoop.

Alle verdere gegevens betreffende de welgesteldh[...] der bevolking en de levensopvatting onder den [...] men hemel, gaven mij den indruk, dat hier nooi[...] aan *kantindustrie* sprake kan zijn, doch wel van [...] zeer nuttige huisvlijt.

Een *kantindustrie* toch is immers een goed gere[...] de, op commercieele basis berustende organisatie [...] 't bleek mij al rasch, dat zulks niet mogelijk was; [...] meisjes wenschten niet van ieder patroon honder[...] meters te maken, van ieder kleedje dozijnen stuks [...] toch is zulks noodig, wil men den handel in [...] artikel beginnen.

Men kan toch niet naar Europa stalen zenden, [...] kooporganisatie maken, als daarachter geen produ[...] komt.

Waarvoor ik dus uitkwam, n.l.: het vestigen v[...] een kantindustrie, bleek mij niet mogelijk daaraan [...] beantwoorden. Bij nadere berekening zou een orga[...] satie van kantscholen met onderwijzend personeel [...] komen te staan op een uitgave van ruim f 18.500, [...] wijl de inkomsten uit schoolgelden enz. f 2500 bedr[...] gen.

De netto uitgaven zouden het Rijk dus op f 16.[...] komen te staan. En hoeveel zouden de inkomsten v[...] de bevolking worden van de kant, die zij in de [...] komst zal maken? In elk geval veel en veel minder.

Ik meende dus te moeten adviseeren om geen or[...] nisatie in 't leven te roepen, omdat de opoffering [...] voor het gouvernement veel te groot waren, in v[...] houding tot de beteekenis, die het kantmaken had [...] nog heeft voor de bevolking.

De Regeering heeft die opvatting met me gedeeld [...] en is de voorlichtingsdienst op kantgebied na twee [...] jaren ook opgeheven. Door mij is toen nog wel een [...] kantcursus van 4 maanden gegeven aan meisjes uit [...] verschillende kampongs in den omtrek. Eenige resul[...] taten daarvan kan ik u toonen. Bij deze meisjes zou [...] het onderwijs dan voortgezet worden op den voet van [...] huisvlijt met de belangstelling der bestuursambtenaren [...] als stimulans.

Als resultaat daarvan heeft „Boeatan" dan ook on[...] langs weer eenig kantwerk ontvangen en ik ben over[...] tuigd, dat op dezen voet van huisvlijt met een verkoop [...] door deze vereeniging in de goede richting gewerkt [...] wordt.

De meisjes kunnen op deze wijze rustig mooi werk [...] tot stand brengen en zoo rustig haar tijd benutten [...]

Wordt het goede werk dat zij thans maken en dat ..llig van veel betere kwaliteit is dan vroeger, hier te koop geboden, dan zal het zeker gretig verkocht worden.

Mocht 't dus blijken dat er nu een wat grootere productie mogelijk is en dat men behoefte heeft aan andere patronen, die meer eigen aan Indië zijn, zou het dan niet op den weg liggen om eens een paar goede Sumatraansche kantwerksters hier verder op te leiden in deze richting? Door haar meerdere teekenontwikkeling te geven en te leeren kantpatronen te ontwerpen naar de mooie motieven uit haar eigen land, zou er wellicht een nieuwe richting in te slaan zijn om het Sumatraansche kantwerk op een hooger standpunt te brengen. De Sumatraansche vrouw heeft wel degelijk den aanleg toe.

Waar mij zelf 't kantmaken zoo lief is, zou 't welslagen daarvan mij zeer verheugen en zoo „Boeatan" hiertoe 't hare kan bijdragen, wensch ik haar in deze 't mogelijke succes van harte toe.

Zij achtte „Boeatan" het aangewezen lichaam voor den verkoop en daarom was het haar zoo aangenaam er over haar ervaringen te mogen spreken. Zij hoopte dat zij hier de noodige belangstelling mocht hebben gewekt.

Tot zoover mevrouw Van der Meulen-Nulle.

De *Nieuwe Courant* vervolgt haar verslag met de woorden:

„Mevrouw Van Beresteyn-Tromp getuigde in haar woord van dank niet alleen, dat de spreekster dit doel had bereikt, maar dat zij voornemens was op haar aanstaande reis in Indië voor het aangegeven doel te werken.

„Vóór den oorlog bestonden in verschillende centra van Kunstnijverheid in Ned.-Indië Boeatan-commissies. Zij hoopte deze opnieuw in het leven te mogen roepen en aan te vullen.

„Zij bood de spreekster, die, op reis zijnde, geen levende bloemen wenschte, een ruiker van *Akar Wangi.*

Hierna was er gelegenheid voor de aanwezigen om de vele stukken kant, die mevrouw Van der Meulen had medegebracht, te bewonderen.

„De avond was verder gewijd aan prettig samenzijn.

„De heer Petrus Blumberger sprak de presidente toe, namens den Raad van Beheer van „Boeatan", waarbij hij haar een goede reis toewenschte en succes op haar tweeledig werk: het inblazen van nieuw leven in de „Boeatan"-commissies en het aanknoopen van nieuwe relaties voor „Boeatan". Hij bood haar namens den Raad van Beheer van „Boeatan" een klein souvenir aan, een taschje, dat hij hoopte dat zij zou vullen met kunstschatten of bons daarvoor.

„Mevrouw Van Beresteyn dankte, riep allen een tot weerziens toe en uitte de overtuiging, dat in handen van de achterblijvenden de belangen van „Boeatan" goed verzorgd waren.

„In een particulier gesprek deelde mevrouw Van Beresteyn ons nog mede, dat zij vermoedelijk vier maanden in Indië zal blijven. Zij begint haar reis door Sumatra, dat zij per auto zal doortrekken en is tegen Kerstmis in Djokja om het Congres van het Java-Instituut bij te wonen.

„Haar voornemen is in Indië ook enkele voordrachten te houden, waarin zij zal mededeelen, wat er hier in Holland zoo al tot bevordering van geestelijke belangstelling voor Indië wordt gedaan en o.a. zal wijzen op het werk van „Oost en West" met „Boeatan", de Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen en andere. Zij zal bovendien trachten in Indië belangstelling te wekken voor een afdeeling koloniën op de tentoonstelling te Parijs, zooals men weet een van haar lievelingsdenkbeelden."

Van Week tot Week.

4—11 NOVEMBER.

Mevr. Van Beresteyn-Tromp. Den 11en dezer vertrekt mevr. Van Beresteyn-Tromp, de volijverige presidente van Boeatan te 's-Gravenhage, naar Parijs, om den 19en te Genua met de Johan de Witt naar Indië te vertrekken. Voor bijzonderheden omtrent het doel harer reis en verblijf in Indië verwijzend naar de rubriek Kunst enz. in dit Nr. van het Kol. Weekbl. wordt hier volstaan met den wensch uit te spreken, dat de resultaten van haar verblijf mogen ten goede komen aan de belangen van Boeatan in het bijzonder en daardoor aan die der Indonesische kunstnijverheid in het algemeen.

De salarisvoorstellen. Men meldt aan het Haagsche Aneta-kantoor: De delegatie van het V.V.L. in Ned.-Indië heeft een onderhoud gehad met den Minister van Koloniën, die de toezegging heeft gedaan, het verzoek van de delegatie, om uitstel van de invoering der nieuwe salarisvoorstellen op 1 Januari 1925, uiteraard ernstig te zullen overwegen.

De koloniale paragraaf der communistische partij. De Tribune vermeldt het program van actie van de communistische partij in Holland. Voor Indië luidt dit: onmiddellijke en onvoorwaardelijke volkomen afscheiding van Indonesië van Holland; volledige vrijheid van pers, vergadering en vereeniging en onbelemmerde politieke bewegings- en stakings-vrijheid voor de Indonesische arbeiders, boeren en soldaten; opheffing van alle uitzonderingswetten en maatregelen tegen de revolutionnaire en nationale volksbeweging (exorbitante rechten). Onmiddellijke opheffing van de poenale sanctie; stopzetting van alle voorgenomen vervolgingen en verboden tegen de P. K. I. (de Communistische Partij in Indonesië) en de Sarekat Rajat. Onmiddellijke vrijlating van alle politieke gevangenen en geïnterneerden der roode en nationale volksbeweging. Opheffing van de externeeringen.

De onderzeeboot K X. Blijkens bij het Dep. van Marine ontvangen telegrammen is de K X, onder bevel van luit. ter zee 1e kl. J. W. A. A. Heijdt op de uitreis naar Ned.-Indië 4 Nov. van Port Saïd vertrokken, 5 Nov. te Suez aangekomen en 6 Nov. van daar vertrokken.

Koloniaal Bijblad van de Haagsche Courant. Te beginnen met Woensdag 5 Nov. geeft de Haagsche Courant een wekelijksch Koloniaal Bijblad, onder redactie van den hr. Joh. Koning, oud-redacteur van het Soer. Handelsblad. In de inleiding van het eerste Nr. worden de bedoelingen uiteengezet, welke bij de uitgave hebben voorgezeten.

Onzeewaardige schepen. Weltevreden, 7 Nov. (Aneta). De scheepvaartordonnantie is aangevuld met een artikel, waarin de beroepshavenmeester gemachtigd wordt een zijns inziens onzeewaardig schip te beletten zee te kiezen.

(Naar het Haagsche Aneta-kantoor verneemt, is men in scheepvaartkringen overtuigd, dat deze wijziging haar aanleiding vindt in het gebeurde met de Sari Borneo, die met slagzij ten gevolge van ondeskundig gestuwde lading zee koos en verging).

Afwijzing van een verzoek. Weltevreden, 7 Nov. (Aneta). De Onderwijsraad wees het verzoek af van de Vereeniging van Indische Verlofgangers, om den aanvang van den H.B.S.-cursus in Indië gelijk te stellen met dien in Holland.

Vrees voor aardschuivingen. Weltevreden, 7 Nov. (Aneta). In het Parigische zijn bodemscheuren ontstaan. De bevolking van naburige kampongs vertrekt hier uit vrees voor aardschuiving ten gevolge van de zware regens.

Pest te Soerabaja. Volgens een Aneta-telegram van 4 Nov. is Soerabaja met pest besmet verklaard.

Staking aan een Indisch dagblad. Weltevreden, 4 Nov. (Aneta). Er is een algemeene staking uitgebroken aan De Preangerbode wegens een ontslagkwestie van vijf zetters. De Typografenbond abouchеerde met de Sarekat Rajat. De politie verbood een vergadering.

Gezag ondermijnend onderwijs. Weltevreden, 6 Nov. (Aneta). In den Volksraad is een motie-Ten Berge aangenomen, waarin de Regeering verzocht wordt de instandhouding van scholen, waarvan het onderwijs ondermijning van gezag en orde ten doel heeft, onmogelijk te maken.

Voor de Mekka-gangers. Weltevreden, 5 Nov. (Aneta). Volgens het Nieuws van den Dag van N.-I. zond de Maatschappij „Nederland" de Saparoea naar Djeddah, waar het schip heden verwacht wordt.

De Zeemeeuw. Weltevreden, 5 Nov. (Aneta). Eerstdaags zal te Soerabaja de gouvernementsstoomer Zeemeeuw te water worden gelaten. De kosten van het schip bedroegen een half millioen gulden.

Ch. A. Rogge †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 54 jaar overleden de heer Ch. A. Rogge, gep. kapitein van het O.-I. leger.

Auto-tentoonstelling. Bandoeng, 6 Nov. (Aneta). Alhier zal van 8 tot 14 April een auto-tentoonstelling gehouden worden.

Duurtetoeslag. Weltevreden, 6 Nov. (Aneta). Bij Gouvernementsbesluit is vastgesteld, dat landsdienaren het eerste semester van 1925 een duurtebijslag wordt toegekend op de basis van de bezoldiging op 1 Januari 1925, maar zonder den bijslag.

Een tegenvaller. Weltevreden, 6 Nov. (Aneta). De opbrengst van de in- en uitvoerrechten bedroegen op Java in de eerste negen maanden van 1924 ƒ 988.053 minder dan geraamd was; voor de buitengewesten ƒ 314.607 beneden de raming.

Internationaalrechtelijke betrekkingen van Ned.-Indië. Den 13en Nov. zal aan de Rijksuniversiteit te Leiden tot Dr. in de rechtsgeleerdheid promoveeren Mr. H. Fievez de Malines van Ginkel, op proefschrift: Overzicht van de internationaalrechtelijke betrekkingen van Nederlandsch-Indië (1850—1922).

Het feest der Reddingmaatschappijen. Weltevreden, 9 Nov. (Aneta). In Indië is ƒ 25.000 gecollecteerd ten behoeve van de beide jubileerende Reddingmaatschappijen in Nederland.

Kapitein C. M. J. Tismeer †. Bij de familie te 's-Gravenhage is telegrafisch bericht ontvangen van het overlijden van den kapitein bij den Generalen Staf te Soerabaja, C. M. J. Tismeer, schoonzoon van den heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De luchtdienst. Vliegen door particulieren. De mail een dag vroeger.

Een publicatie van het dep. van Landbouw van de vergelijkende studie van *dr. Pekelharing* in de *Locomotief* (20 en 22 Sept.) bewees hoe *de Indische cultures* in het algemeen een vergelijking met die in andere koloniën glansrijk doorstaan. Een vergelijkende studie op *het gebied der luchtvaart* in de *Locomotief* (27 Sept.) leidt tot minder bevredigend resultaat.

Nu staat Indië — volgens het blad — *een gebeurtenis op luchtvaartgebied* te wachten. Nadat de wereld Pelletier d'Oisy, Zanni, Maclaren, de Amerikaansche vliegers en anderen bij hun stoutmoedige pogingen van dag tot dag gevolgd heeft, zal men thans in Nederland en Indië met spanning de lotgevallen volgen diergenen, die de mogelijkheid gaan aantoonen van geregeld verkeer per vliegtuig tusschen Indië en het moederland. Komen zij behouden in Indië aan, dan is daarmede, nu nog afgezien van alle overige resultaten, althans *dit* bereikt: *dat het publiek in Indië en in Nederland zich met de luchtvaart bezighoudt. Een keerpunt* zal de tocht ook zijn in ander opzicht: *de opgewekte openbare meening zal aansporen tot voortvarendheid.*

Thans zwerft het door een commissie moeizaam tot stand gebrachte *ontwerp eener luchtvaartwetgeving* nog altijd langs de departementen; het kwam al verleden jaar gereed, doch het wacht nog op vele adviezen aleer het kan worden ingevoerd, zoodat op dit oogenblik in Indië nog niets geregeld is omtrent vliegregelen, verplichte voorschriften voor vliegeniers, toestellen, belasting, schadevergoeding etc. Dit stuk wetgeving is een van de dingen, die aan het burgerlijk vliegverkeer moeten voorafgaan. Ook is in behandeling *een concessie-aanvrage van de Kon. Luchtvaart-Mij.* Wordt deze concessie ditmaal toegestaan dan zal er, volgend jaar reeds, van uitvoering sprake kunnen zijn. *Dan zal voor passagiers en post gevlogen worden van Soerabaja naar Batavia via Semarang, met wellicht een zijlijn naar Bandoeng.* Die verbinding zal dan als een begin beschouwd worden. Slaagt zij, blijkt zij aan een behoefte te voldoen, hetgeen ten slotte alleen de praktijk kan uitwijzen, dan zullen spoedig proeven met uitbreiding genomen worden — allereerst met *een wekelijksche mailverzending Soerabaja—Batavia—Medan.* Hiervoor is steun van de Regeering noodig.

Het Bataviaasch Nwsbl. (2 Oct.) wijst op den vliegtocht Engeland—Australië van Ross Smith, thans vier jaren geleden. Toch blijft *de vliegtocht Holland-Indië* van groote beteekenis, — betoogt het blad — niet om den afstand, welke te overbruggen geen probleem meer is voor de luchtvaart, maar als de inluiding van een nieuw tijdperk: dat van een geregeld luchtverkeer tusschen Nederland en Indië.

Naar *de Bandoengsche corr.* van het *Bat. Nwsbl.* (2 en 3 Oct.) verneemt zal de groote Fokker VII, die de Holland-Indië vlucht volbrengen zal, in Indië op groote schaal *proefvluchten* (stedenvluchten) maken. Bedoeling is om, behalve in de groote kosten van den overtocht eenigszins tegemoet te kunnen komen, het publiek over het algemeen grooter vertrouwen in de luchtvaart bij te brengen. Het reizen in deze machine, die aan comfort niets te wenschen overlaat, moet hoogst aantrekkelijk zijn. Een commissie bestudeert de mogelijkheden voor de civiele luchtvaart in Indië, o.a. een *vasten luchtdienst in Indië.* Een en ander beteekent de eerste stap op den weg van een internationaal net, hetwelk, — wanneer het eenmaal een deel uitmaakt van het groote net, dat binnen afzienbaren tijd zich over den aardbol spannen zal — op de meest intensieve en economische wijze zal kunnen worden geëxploiteerd.

In een interview met een der leden der commissie, die met de vertegenwoordigers der K. L. M. het vraagstuk van het luchtverkeer in Indië in studie zal nemen, werd speciaal de aandacht gevestigd op de niet te onderschatten voordeelen voor *het snelle vervoer in Indië van bankwaarden en clearing per post,* waarbij per vliegtuig minstens twee dagen zou worden gewonnen. Wat dit beteekent en welke voordeelen dit oplevert aan renten enz. moge blijken uit het feit, dat de Amerikaansche luchtlijnen hierin hun grootste bron van inkomsten vinden. Dit alleen is reeds voldoende om de kosten der luchtlijnen geheel te bestrijden.

In de *Deli Crt.* (8 Oct.) schrijft reeds een lezer, die zich „vliegenier in spe" noemt, over *zijn plan om in zijn verloftijd naar Holland vliegen te leeren en eventueel een machinetje mede te brengen.* Men kan nu in Europa voor ± ƒ 700.— het internationale pilotenpatent halen en een lichte sportmachine voor twee personen voor ± ƒ 1800.— à ƒ 3000.— krijgen. Maar de volgende jaren daalt deze prijs. *De steun van een Cultuurmaatschappijen is noodzakelijk voor een ontwikkeling van een vliegwezen in Deli.*

Het plan — zoo merkt de redactie hierbij op — ziet er nog wat Amerikaansch uit, maar zoo heel vreemd is 't toch niet. Bovendien moet juist in een uitgestrekt land als Sumatra het vliegtuig als verkeersmiddel bijzondere voordeelen hebben, welke duidelijk voor de hand liggen. Het plan verdient meer dan een platonische belangstelling, de uitvoerbaarheid hangt af van de vereischte medewerking.

De eerste Hollandsche mail, waarbij gebruik gemaakt is van de luchtlijn Rotterdam—Bazel, is onlangs in Indië gearriveerd. De postdienst constateerde dat zij één dag in actualiteit had gewonnen. *(Java-Bode* 3 Oct.).

Het derde N.-I. Onderwijs-congres. Onderwijsvraagstukken. Het probleem der kenteringen.

Het *Bataviaasch Nwsbl.* (29 Sept. t/m. 3 Oct.) geeft een verslag van het Ned.-Indisch Onderwijs-congres te Weltevreden. De directeur van Onderwijs, de heer *van der Meulen,* zeide in de openingsrede, dat het congres een verheugend teeken is van de belangstelling, welke het onderwijs in wijden kring blijft trekken. Onafwijsbaar noodig voor de invoering der ingrijpende veranderingen in het schoolonderwijs is de voorlichting van het groote publiek, welks belangstelling zich als regel uit, wanneer gemeend wordt, dat de zaken verkeerd gaan. Overigens is de belangstelling beperkt tot een kleiner kring, wanneer onderwijsvraagstukken daarbuiten gaand ter sprake komen. Spreker vraagt zich af of het gebrek aan belangstelling niet voortvloeit uit het onvermogen om de belangen der gemeenschap als eigen belangen te zien. Hij vraagt voorts in hoeverre het onderwijs hieraan schuld is. *Daarom is het eerste congrespunt: „Wat kan de school doen tot opvoeding der jeugd tot goede staatsburgers", goed gekozen.* Spreker hoopt op een groot succes van het congres tot bevordering van den bloei van het onderwijs.

De heer *S. Kromsigt* wenscht den kinderen eenig begrip bij te brengen van *het nut van den staat en zijn instellingen.* Hij wil er geen vak van maken, waarvoor cijfers worden gegeven, doch hij wenscht het staats*begrip* voor de kinderen te doen leven. In de eerste plaats zou spreker willen wijzen op orde, veiligheid, rust, recht en rechtspraak, welke wij danken aan den staat. In de tweede plaats wenscht hij den kinderen eerbied in te prenten voor het gezag, in de eerste plaats voor de Koningin en haar vertegenwoordiger, den gouverneur-generaal. Doch ook voor de politie. Na de vredesmeeting is spr. huiverig het derde punt naar voren te brengen, maar hij meent toch, dat het noodig is: de verdediging van het grondgebied

onafhankelijkheid van den staat. Ten vierde: de belastingen. Ten vijfde: de Volksvertegenwoordiging. Spr. acht het meer dan ergerlijk, dat velen niet van hun kiesrecht gebruik maken, omdat zij zich voor de gemeenschapsbelangen, dat is voor hun eigen belangen, absoluut niet interesseeren. *In deze fouten wenscht spr. verbetering te doen aanbrengen door het onderwijs.*

Het *Soerabajasch* Hbl. (30 Sept.) had een onderhoud met den directeur van O. en E. over *de Muloscholen en over de slechte resultaten der H. B. S.* Naar aanleiding hiervan concludeert het blad, dat het Fransch op de lagere school moet terugkomen, eventueel als facultatief leervak, alleen verplicht voor hen, die later toegang tot de H. B. S. wenschen. Wie geen „leerhoofd" heeft, hoort op de H. B. S. niet thuis. Vermindering van eischen terwille van hem is in het nadeel van de anderen.

Wat betreft de in de Pers behandelde twistvraag, of veel onderwijzers de lagere school verlaten voor de Muloschool, terwille misschien van wat stoffelijk voordeel, doch tot schade van het lager onderwijs, zeide de directeur van Onderwijs de zaak niet zoo somber te zien. Het mulo-onderwijs toch moet beschouwd worden als de normale onderbouw voor de opleiding van onderwijzers in Indië. Een uiteenzetting van landsbelangen, welke gediend worden door de mogelijkheid, dat uit Indië zelf de noodige leerkrachten worden voortgebracht, zoodat men in dit opzicht niet meer geheel of gedeeltelijk op importkrachten is aangewezen, lijkt den heer *Van der Meulen* overbodig. Het „Soer. Hbl." heeft te dezer zake meer dan eens zijn standpunt weergegeven. Wanneer nu onderwijzers met akten, welke voor Mulo noodig zijn, de lagere school of de meer uitgebreid lagere verlaten, is dat wel tijdelijk nadeel van de eerstbedoelde, waar te veel vrouwelijke krachten wordt overgelaten. Daar tegenover staat echter als grooter *toekomstig voordeel, dat goed onderlegde onderwijzers in Indië zelf gevormd worden.* Het Mulo is daarvoor een uitstekende basis. Dat dat al is het lager onderwijs er momenteel mee gedupeerd; men zal dat moeten aanvaarden als een tijdelijken teruggang, die te zijner tijd betere omstandigheden zal brengen.

Onder het hoofd *Het probleem der kentering* neemt het *Soerabajasch Hbl.* (25 Sept.) uit het „Kath. Schoolblad" een artikel over van de hand van het R. K. onderwijzers-Volksraadslid, den heer *Ten Berge.* In het kort komt zijn betoog hierop neer: Het Indische onderwijzerscorps gaat luide te keer over *de derde Sanola,* wat zeer begrijpelijk is, want zijn bezoldiging wordt veel slechter. Aan den anderen kant echter is het best te verklaren, dat *de commissie-Damme* de onderwijzers op deze manier onthaald heeft, want door de toenemende opleiding in Indië wordt het onderwijzerscorps onherroepelijk een corps van hier-geborenen, dat spoedig zelfs zal thuis behooren in de B.-groep, terwijl het vroeger was samengesteld uit louter importkrachten. Doel van zijn artikel is slechts „het probleem der kentering" voor oogen te stellen en toe te lichten, in de hoop, dat een rationeele oplossing door de leiders alsnog moge gevonden worden.

„Meester *Joris*" betoogt hierop in het *Soerabajasch Hbl.* (1 Oct.), dat de heer Ten Berge een groote fout maakt. Hij vergeet het onderwijzerscorps te splitsen in twee groote groepen; hij vergeet een streep te trekken tusschen twee zeer sterk verschillende deelen. Onder de streep ziet schr. het personeel der lagere school; daarboven de hoofden van scholen en de Mulo-onderwijzers, waarvoor nog jaren lang importkrachten noodig zijn, welke groep dus thuisbehoort in de C-groep en die een behoorlijke plaats dient te hebben tusschen de ambtenaren, die ook hiertoe behooren.

De Vlootwet (vervolg). **Het Financieel Aspect.**

In de *Java-Bode* (4, 6 en 7 Oct.) vervolgt de marine-medewerker zijn artikel: *Marineproblemen.*

A. Z. schrijft in het *Soerabajasch Hbl.* van 29 en 30 Sept. en 1 Oct. zijn drie laatste artikelen over *de nieuwe vlootwet* en het *Leger.* Het vraagstuk betreffende het *steunpunt,* dat bij de behandeling van de vlootwet waarschijnlijk het kardinale punt gaat worden, wordt in het blad van 30 Sept. belicht. Volgens den schrijver *mogen* wij de financieele consequenties niet op den achtergrond schuiven en *moeten wij dus voorloopig genoegen nemen* met een vloot, die, „hoewel bescheiden in omvang, geenszins als quantité négligeable te beschouwen is" en die „in de machtsverhoudingen, welke in een oorlog tusschen de betrokken partijen worden geschapen, een factor van zoodanige beteekenis kan worden, dat met haar valt rekening te houden."

Het *Bataviaasch Nwsbl.* (3 Oct.) en het *Soer. Hbl.* (4 Oct.) behandelen *de financieele zijde van het vlootwetvraagstuk.* „Beziet men de zaak uit een objectief standpunt — aldus *Civis* in het *B. N.* —, dan zal ook de grootste voorstander van krachtige verbetering der defensie moeten toegeven, dat men geen uitgaven, zelfs niet voor de Vloot, mag doen zonder de middelen tot dekking aan te wijzen." „Heeft men groote offers voor de vloot over — aldus het *S. H.* — wij juichen het toe. Maar wij hebben bezwaar, dat deze zouden worden gebracht, zonder dat men de juiste beteekenis en omvang ervan kent. De Volksraad zal dus op dit punt de meest volledige mededeelzaamheid nopens de inzichten der Regeering moeten verlangen."

Indië's vogelleven. Suikervogels.

In het „Kol. Weekblad" van 5 Juni j.l. werd een kort verslag gegeven van *de tentoonstelling van Hollandsche vogels* in het Museum van Onderwijs te 's-Gravenhage, Hekkelaan 4. Vele verlofgangers en oud-Indischgasten hebben deze belangwekkende expositie bezocht. Het zal daarom meerdere lezers interesseeren iets van *Indië's vogelleven* te vernemen.

De heer *H. van Meurs* te Buitenzorg gaf in de *Locomotief* beschrijvingen van Indië's vogelleven. Thans (zie het nr. van 22 Sept.) vertelt hij van *de suiker- of honingvogeltjes,* die in Azië, Afrika en Australië in meer dan 250 soorten zijn verspreid.

Hoe sierlijk zijn niet deze schitterende vleugelaars — aldus de schrijver —. Men heeft ze terecht wel aangeduid met den naam van „Indische kolibri's." Een vogelliefhebber kan niet enthousiaster zijn dan bij het aanschouwen dezer levende edelgesteenten, die met de schitterendste kleuren als: metaalblauw, koperrood, glanzend purper en glimmend lila prijken. De verleidelijke gedachte zoo iets wonderschoons in zijn dichte nabijheid in een kooi te kunnen houden, komt niet eens meer bij hem op. Dat ware te mooi. Wie zou nu zùlke teere hemelsche wezentjes in het leven kunnen houden? Heeft in Indië ooit iemand een suikervogeltje in een kooi zien gedijen?

In de *Loc.* van 2 Aug. j.l. deelde de heer Van Meurs mede, dat hij er in geslaagd was een vertegenwoordiger van het tot de familie der suikervogels *(Nectariniidae)* behoorende geslacht der spinnenjagers *(Arachnothera)* in het leven te houden en wel een *Arachnothera longirostris.* Dit diertje heeft hij nu reeds meer dan vijf weken in zijn bezit en het is nog steeds in de allerbeste conditie. Hij heeft er thans vier. De vogels zijn werkelijk fleurig. Elke vogelliefhebber ziet dit direct. Nu dit experiment gelukt is, is de heer *V. M.* zoo brutaal geweest proeven te nemen met het houden van de kleine, teere en schitterend gekleurde suikervogelsoorten, die wij in onze tuinen in Indië bij de bloemen kunnen waarnemen. *Die proeven zijn volkomen gelukt.*

Na zijne wijze van verzorging der suikervogels uitgelegd te hebben, merkt de heer Van Meurs op: *Nu onze superbe suikervogels aldus in het leven kunnen worden gehouden, opent zich de mogelijkheid allerlei suikervogelsoorten mee naar Holland te voeren, als een geschenk voor onzen onvolprezen Amsterdamschen dierentuin Artis. Wat zou een collectie van deze vogeltjes dáár een bekijks hebben!*

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het te Koetoardjo (Java) door Inlanders opgerichte en geopende Hospitaal.

De dag van den afloop der jongste Vastenmaand, was, zoo schrijft men in de „Pewarta Soerabaya" van 14 Mei 1924, voor Koetoardjo een onvergetelijke dag.

Reeds vroeg in den morgen had zich ter plaatse een groot gedeelte van de Hoofden en bevolking verzameld, ten einde tegenwoordig te zijn bij de officieele opening van het eerste particuliere Javaansche ziekenhuis. Onder de aanwezigen merkte men op een 50-tal prijajis met hunne dames en een 100-tal dorpshoofden.

Ten 9 ure 's morgens begaf men zich in optocht en in statie naar de woning van den Regent, wien men geluk wenschte met de gebeurtenis van den dag en die in de pendoppo op de gamelan de Kebo-giro compositie liet hooren, terwijl hij, in tegenstelling met vroeger, staande de gelukwenschen voor hem en zijne familie in ontvangst nam.

Een uur later begaf men zich op dezelfde wijze naar het nieuwe gebouw van den Raad Agama, alwaar op het uitgestrekt vóór-erf, de Hoofdpenghoeloe aan de aanwezige menigte het ontstaan en de geschiedenis van

het opgerichte ziekenhuis mededeelde.

Vervolgens begaf men zich derwaarts, terwijl aldaar verschillende volksspelen werden gehouden.

Hoewel nog niet geheel en al gereed, wordt toch polikliniek gehouden in het gebouw dat een 16 tot 20-tal zieken kan opnemen.

Met inbegrip van het terrein, zijn de kosten van oprichting f 13.000 geweest, terwijl het in de bedoeling ligt, en, zoodra de kas van de Vereeniging „Mardi Oesodo" dit toelaat, aan de oostzijde van het hoofdgebouw, een gebouw, speciaal voor vrouwen op te richten.

Van de zijde van het Bestuur waren tijdens de officieele opening aanwezig, de Assistent-Resident van Poerworedjo, de Controleur, de Regent van Koetoardjo en eenige andere autoriteiten.

Voorts waren tegenwoordig de geneesheeren Soeratman, Asmanoe en Slamet.

Zoodra alle aanwezigen in de fraai versierde galerij verzameld waren, opende de Regent met een kort woord en met een glas champagnewijn deze eerste Javaansche particuliere ziekeninrichting, waarna de Patih het woord nam en een overzicht gaf van het ontstaan en de ontwikkeling van de Vereeniging „Hardi Oesoedo".

In het jaar 1921, zoo zeide hij, was het denkbeeld ontstaan om eene vereeniging op te richten, welke zich ten doel stelde de Westersche geneeswijze van zieken meer onder het bereik te brengen van de Javaansche bevolking.

Wel werden tal van bezwaren ten deze ondervonden, doch niettemin kwam de Vereeniging „Mardi Oesodo" toch in dat jaar tot stand.

Het benoodigde geld zou worden verkregen door maandelijksche contributie, giften in eens en liefdegaven.

Nadat de Vereeniging rechtspersoonlijkheid had verkregen, volgde van Bestuurszijde de toekenning van eene geldelijke subsidie.

De spreker hoopte dat deze ziekeninrichting in wijden kring bekend zoude raken en daarvan door de Javanen veel gebruik zoude worden gemaakt, terwijl hij een woord van hulde bracht aan den opzichter Raden Darsono, die den bouw van het Hospitaal had geleid.

De Assistent-Resident verklaarde zich aan te sluiten bij deze rede en wekte de loerahs op om hun invloed op de bevolking te gebruiken en deze het nut te leeren inzien van het gebruik maken dezer ziekeninrichting.

De leiding daarvan zal staan onder Dokter Djikoen, die door Pa Karto als ziekenoppasser zal worden bijgestaan.

De hooge prijzen van het padivervoer in het Indramajoesche (Java).

Reeds sedert langen tijd is het het gebruik in het Indramajoesche, dat de padi afkomstig van de verschillende plaatsen, per spoorweg of per stoomtram op het traject Tjikampeh—Cheribon naar Indramajoe wordt vervoerd.

Thans, zoo schrijft men in de „Pewarta Soerabaija" van 14 Mei 1924, hebben de eigenaren van de rijstpelmolens, tengevolge van de toekomstige verhoogde tarieven bij de Staatsspoor, zich vereenigd en besloten het vervoer van de padi per praoe te doen geschieden, hetgeen voor het Staatsspoorweg Beheer, wanneer de maatregel word doorgevoerd, zeker eene schadepost beteekent.

Te hooge tarieven voor het goederenvervoer, zijn, dit is voldoende bekend, niet geschikt om een land vooruit te brengen, doch niettemin gaat het gerucht dat ook de prijzen van vervoer van andere artikelen door het Staatsspoorweg Beheer zullen worden verhoogd, een maatregel, die door het groote publiek niet goed wordt begrepen.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Chineesche Politiek.

In eene beschouwing over de Chineesche politiek, welke door den heer Whie Gin Hong in de „Sinar Sumatra" van 15 Mei 1924 wordt gegeven, wijst hij — onder meer — op het sterk geluid, dat Japan doet hooren, naar aanleiding van de niet-toelating van Japanners in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika en waaruit de ontstemming van het Japansche volk ten opzichte van de Amerikaansche Regeering ten duidelijkste blijkt.

Volgens mededeeling van den schrijver hebben de Chineezen, het door Japan gegeven voorbeeld volgende, thans bij de Chineesche Regeering een protest ingediend tegen den maatregel van de Japansche Regeering, waarbij Japan gesloten wordt voor Chineesche werkkrachten.

Of die daad veel zal uitwerken, meent de schrijver te moeten betwijfelen, in aanmerking genomen het feit dat de behandeling van het protest langs den zwakken diplomatieken weg plaats vindt en de Japansche Regeering eerst naar de stem uit China zal luisteren, wanneer daaraan kracht zal worden bijgezet, in den vorm van het zenden van eenige oorlogschepen of ander oorlogsmateriaal.

Zoolang China daarvoor te zwak is, kan daarvan geen sprake zijn en zal dit land steeds met zekere geringschatting door Japan worden bejegend.

Vóórdat het zieke China den strijd aanbindt met het gezonde Japan, zal China eerst moeten weten wat een op wetenschappelijke basis gevormd leger is en wat eene daadwerkelijke discipline beteekent.

Bovendien zullen de binnenlandsche aangelegenheden eerst in orde moeten zijn en als het gelukt daarin regelmaat te brengen, eerst dan kan China voor den dag komen en zekere eischen stellen aan hen, die voortdurend met geringschatting op China hebben neergezien.

Het is nog niet zoo lang geleden of men kon in de Engelsche nieuwsbladen het eenstemmig bericht lezen dat van de zijde der Engelsche Regeering ernstige vertoogen waren gericht tot het Chineesch Bestuur, waarbij op het nemen en toepassen van scherpe maatregelen ten opzichte van het thans in China bestaande bandieten(?)wezen, werd aangedrongen, niet alleen om de roofpartijen den kop in te drukken, doch ook om behoorlijke schadevergoeding te geven aan die families die van de gewelddadige handelingen der benden het slachtoffer waren geworden en o.m. waren aangehouden als krijgsgevangenen.

Naar schrijver's meening kan men uit eene dergelijke behandeling van zaken opmaken, dat de Engelsche pers, het Chineesche gezag beschuldigt van het feit, dat het er genoegen in zou scheppen, wanneer het aan de bandieten mocht gelukken de personen van vreemde nationaliteit het land uit te werpen, niet alleen omdat deze in den waan verkeeren de beschaving in pacht te hebben, doch ook omdat zij met opengesperden mond in het openbaar verkondigen, in het zwakke China eens grondige schoonmaak te zullen houden.

In de veronderstelling verkeerende dat hun leven van grooter waarde is dan van een Chinees, verlangen dezen voor het geringste letsel, dat hen door dezen wordt toegebracht, eene schadeloosstelling in geld van ... dollars en dit op eene zóódanige wijze, dat men onder den indruk komt dat het Chineesche geld toch wel zoet moet smaken.

Het bedrag dier schadeloosstellingen wordt steeds hooger opgevoerd, sedert de miljoenen binnen kwamen, die als schadevergoeding, in verband met den toenmaligen Boxeropstand, werden betaald.

Het is vreemd, zegt de schrijver, maar het schijnt wel dat in politieke aangelegenheden China altijd aan de foutieve kant is en hij schrijft dit toe aan de omstandigheid, dat China over geen voldoend aantal oorlogsbodems en ander oorlogsmateriaal beschikt om zich te doen gelden ten aanzien van hen, die op onbehoorlijke wijze ten opzichte van China optreden.

Doch de tijd nadert dat China en zijne bewoners door andere Rijken zullen worden geconsidereerd en geëerbiedigd.

Met eene opwekking aan zijne landgenooten op de geheele wereld, om, door het ophouden van den Chineeschen naam, daartoe mede te werken, eindigt de schrijver zijne persoonlijke politieke beschouwing.

Literatuur-Overzicht.

Indië in Woord en Beeld.

De N.V. Boekhandel v.h. W. P. van Stockum & Zoon te 's-Gravenhage, verspreidt een prospectus voor een plaatwerk: Indië in woord en beeld.

De redactie-commissie van het uitverkochte Indisch Gedenkboek heeft gemeend, dat er aanleiding bestaat, over te gaan tot een afzonderlijke uitgave van de platen, welke, aanzienlijk aangevuld of door betere vervangen, een duidelijk beeld geven van het hedendaagsche Indië, terwijl verklarende onderschriften dan het noodige verband kunnen leggen. Bij iedere groep platen een pagina tekst, bij wijze van inleidende bespreking, worden gesteld.

Dit werk zal in November verschijnen.

Ook de Kampioen, het orgaan van de A.N.W.B. bespreekt in het Nr. van 31 Oct. deze uitgave van „Volkslectuur" te Weltevreden; we lezen daarin dat de Bondsleden het boek voor slechts f 7.50 kunnen koopen bij de administratie, terwijl de winkelprijs f 9.50 bedraagt.

…rbij eveneens het bericht dat het werk in November uitkomen.

Het merkwaardige en zeker zeldzaam voorkomende …l doet zich hier voor dat een boek in de Nederlandsche taal reeds uitverkocht is voor de verschijning. Dit blijkt uit een bekendmaking in No. 37 (afgesloten … Sept. jl.) van het door Volkslectuur uitgegeven „Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers." We laten deze typische (officieele) reclame hier volgen.

Uitverkocht!

Het prachtige plaatwerk „Indië in woord en beeld" met Hollandsch-Engelschen tekst is uitverkocht; de duizenden exemplaren zijn al vóór de verschijning door het publiek besteld. Dit is

verbazingwekkend,

…ch behoeft niet te ontmoedigen wie nog verzuimd heeft te bestellen! Dat verzuim toch is nog goed te maken. Want, bij de Volkslectuur verschijnt gelijktijdig … Hollandsch-Maleische tekst, met precies dezelfde …en en dezelfde uitvoering en dat voor

vier gulden

… Voor welke luttele som men een plaatwerk ontvangt zooals nog nimmer is uitgegeven.

Bureau voor de Volkslectuur,
Weltevreden.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud van de Nov.-afl. Jacob van Gigch † 1877—1924, door M. B. van der Jagt. — In Zuid-Celebes tusschen …—1900 (vervolg), door L. Tip. — Herinneringen … de grensmeting op Timor (slot), door H. J. Grij… — De marga-autonomie in Bengkoeloe, door M. Bouman. — Bertenoeng (Godsoordeel), door H. de …ly. — Missie op Bali? door L. C. Heyting. — …che splinters, door H. T. Damsté. (22. Nang Moe…s, de wonderdokter. 23. De missie op Bali). — Kroniek, door H. T. D. (De vliegtocht Nederland—Indië. — …ursopleiding en Rechtshoogeschool. — Nieuw-…ea. Enz.). — Economische kroniek, door G. Gong…p. (De begrooting in den Volksraad. Enz.). — Literatuur, door B. J. H. (Dr. L. Adam: De autonomie van … Indonesisch dorp).

De Indische Mercuur.

No. 45. De suikerindustrie van Brazilië (vervolg), door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — De rubberpositie. De Proefstations in Nederlandsch-Indië. — Kultuurberichten. (De suikercampagne op Java. — Beperking der rubberproductie). — Kleine mededeelingen. Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — … afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft …nte literatuur over de groote cultures, behalve …er.

Holland-Express.

Het Nr. van 8 dezer bevat onder het opschrift „Een …ng-voorstelling in Den Haag" een deskundig verslag van de wajangvertooning en dansdemonstratie door … Hardjodiringgo gegeven voor de afd. 's-Gravenhage van Oost en West op Donderdag 30 Oct.

Adatrechtbundel.

Bij M. Nijhoff te 's-Gravenhage is verschenen No. … der Adatrechtbundels, bezorgd door de Commissie voor het Adatrecht en uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

In dezen bundel zijn adat-gegevens verzameld met betrekking op West-Java, Midden-Java, de Vorstenlanden, Oost-Java met Madoera en Bali en Lombok.

Parlementaire geschiedenis van Ned.-Indië.

Bij Mart. Nijhoff, te 's-Gravenhage, is een lijvig boekwerk verschenen een Parlementaire geschiedenis van Nederlandsch-Indië (1891—1918) door mr. H. A. Idema, …raadvoorzitter. Het eerste hoofdstuk behandelt de …sche politiek van 1848—1891. Dan vangt het tweede hoofdstuk aan met minister Van Dedem, „den welwillenden … drempel der tijden." Volgt de periode van minister Bergsma met de begrooting voor 1895: beperen, geen hervormen. Van 1897—1901 is het minister …emer, die als vooruitstrevend politicus en voorzichtig financier aan het hoofd van koloniën staat. Nederland krijgt een zedelijke roeping. Minister van …ch van Wijck wordt opgevolgd door minister Idenburg. Dan komt de onderwijsorganisatie. De territoriale expansie is voltooid; zelfs de gouverneur van Atjeh krijgt de pet van civiel ambtenaar. Op minister Fock … opnieuw minister Idenburg, die op zijn beurt plaats maakt voor minister De Waal Malefijt. De economische expansie teekent zijn bewind. Het Oosten ontwaakt. Minister Pleyte treedt op, en de vraagstukken rijzen, hoe men de bestuurstaak verdeelt tusschen ambtenaar en ingezetene, en de oeconomische taak tusschen staat en particulier. Er is een Volksraad. Hier wordt met 1918 afgebroken.

Het werk kan als een vervolg gelden op de in Van Welderen Rengers' Schets eener parlementaire geschiedenis van Nederland aan Nederlandsch-Indië gewijde hoofdstukken. (N. R. Ct.).

De Indische Gids.

Inhoud der Nov.-afl. Een Indische gedenkdag, door S. Kalff (historische bijzonderheden over de wees- en boedelkamers in Ned.-Indië, waarvan de eerste werd gesticht op 1 Oct. 1624). — Naar aanleiding van de brochure „Nationale ontwapening of volksverdelging" van Prof. Dr. van Embden, door George Nypels. (Het ware te wenschen dat allen die Prof. v. E.'s geschrift hebben gelezen ook kennis namen van deze critische beschouwing. De heer N. besluit met dezen merkwaardigen zin: Het land, dat zijn wapens in ploegen mag omsmeden is gelukkig te prijzen. Maar het land, dat zijn wapens voorbarig tot ploegen omsmeedt, kan zich zijn ploegen zien ontnemen, door wie er wapens van wil smeden). — Financieele misère, bezuiniging en bureaucratie (slot), door N. J. van Anroo. — De tijdrekening der Chineezen, door G. H. Hazevoet. — Overigens de vaste rubrieken Varia. — Revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen. — Buitenland. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie.

Inter-Ocean.

De schitterend geïllustreerde Sept.-afl. bevat met betrekking op Indië de volgende bijdragen: Sugar culture in Java, by K. O. Moe. — How Netherlands India solves its immigration problem, by J. F. H. A. Later. — A short outline of Java's history. — Verder een opstel: Thumbnail sketches of the Philippines, by P. A. Hill en: Saint worship in British India, by Claudius.

De Staatsinrichting van Ned.-Indië.

Bij H. D. Tjeenk Willink te Haarlem is een tweede druk verschenen van Mr. J. Slingenberg: De staatsinrichting van Nederlandsch-Indië. Kortelijk toegelicht vooral met het oog op de agrarische wetgeving.

Gelijk bekend is heeft het Koloniaal Instituut sinds eenige jaren een Indologischen leergang ingericht ten dienste van hen die eenige kennis wenschen op te doen omtrent Ned.-Indië. Aan de door Mr. Sl. in dien leergang gegeven lessen heeft dit boek zijn ontstaan te danken. Van de eigenlijke staatsinstellingen zijn alleen de voornaamste feiten door den schr. behandeld in verband met de bestaande standaardwerken (dat van Prof. Kleintjes bijv.). Veel meer aandacht besteedt schr. aan het agrarisch en het arbeidsrecht. Het groot belang dezer actueele onderwerpen behoeft geen verdere toelichting.

Hoe snel Indië zich ontwikkelt ook in dit opzicht, blijkt eerst recht als men den eersten druk van het werk vergelijkt met den tweeden. Vijf jaren zijn sinds de verschijning van den eersten verloopen en nagenoeg alle paragrafen zijn gewijzigd, vele zelfs zeer ingrijpend.

Buiten den tekst bevat het 336 blz. tellende boek een aantal interessante foto's.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 14. Theebouw op Ceylon. — De bevolking en de Wadoeks (vervolg), door ir. P. de Gruyter. — De dierenwereld uit des planters naaste omgeving (vervolg).— Eenige opmerkingen over de selectie van Hevea door middel van latex opname. — Algemeen Proefstation voor den Landbouw. — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers. — Weekrevue.

De Mijn-Ingenieur.

Het Oct.-Nr. bevat o.m.: Over het ontstaan van tinsteen, door ir. F. P. C. S. van der Ploeg. — De rentabiliteit der Gouvernements-steenkolenmijnen in Ned.-Indië, door ir. H. J. van Lohuizen. — De brand in de laag B te Loa-Boeah, door ir. H. Tromp.

Ned. Ind. Rubber- en Theetijdschrift.

Uit den inhoud van No. 18 (1 Oct. '24). Inheemsche theeplanters-vereeniging, door A. F. Velders. — In en om de cultures. De guerilla. — De rubberpositie. — Het rapport van Dr. Pekelharing. — Wetenschappelijk personeel van Proefstations. — De bevolkingsrubber op Sumatra. — Een nieuwe kunstmest.

De Tropische Natuur.

Jaarg. 13, afl. 10. Op rotsige kusten, door Dr. H. C. Delsman. — Een zeer zeldzame Rafflesia-soort, door

A. V. Theunissen. — Uit het leven van planten en dieren op den top van den Pangeranggo (vervolg), door D. v. L.

Suriname.

West-Indische tentoonstelling en het bureau voor Handelsinlichtingen te Amsterdam. Vrijdagmiddag 31 October j.l. werd door den Gouverneur van Suriname, Mr. A. J. A. A. Baron van Heemstra, in gezelschap van Mr. Dr. C. F. Schoch, voorzitter van de West-Indische Kamer en andere bestuursleden van die Kamer, een bezoek gebracht aan het Bureau voor Handelsinlichtingen.

Nadat jhr. G. C. Quarles van Ufford, voorzitter van het bureau, den gouverneur verwelkomd had, werd onder leiding van den directeur, den heer W. R. Chambers, een bezoek gebracht aan de tentoonstelling van West-Indische producten en curiositeiten. Voor deze tentoonstelling waren verschillende producten afgestaan, o.a. door het Koloniaal Instituut, de Nederlandsche Handel Mij., de Centrale Suiker Mij., de Bataafsche Petroleum Mij., de Bananas en Zuidvruchten Import Comp., de heeren G. van Dien Jr., A. van Heckers, Jacobs Jacobs en Vles, D. da Silva en A. W. Drost. Foto's waren ingezonden door de Mijn-Mij. Curaçao en door den heer G. van Dien Jr. en schilderijen waren er van den heer Alvarez Correa, voorstellende een plantage en zoutontginning op Curaçao.

Later op den dag woonde baron Van Heemstra de vergadering van de West-Indische Kamer bij.

De voorzitter van de Kamer, de heer mr. C. F. Schoch, opende de vergadering met een woord van welkom tot den gouverneur en sprak de hoop uit, dat Suriname onder zijn leiding in bloei zou toenemen en de verbindingen met de Kamer hierdoor krachtiger zullen worden. Hij deed vervolgens mededeelingen omtrent den stand van zaken en de verrichtingen van de Kamer in den laatsten tijd.

Tot zijn leedwezen constateerde spreker dat de gouverneur van Curaçao, mr. N. J. L. Brantjes, en de heer W. D. H. baron Van Asbeck, oud-gouverneur van Suriname, thans Nederlandsch gezant in Mexico, verhinderd waren wegens vertrek de vergadering bij te wonen.

Met waardeerende woorden werd gesproken over den arbeid van den heer O. Kamerlingh Onnes als lid en onder-voorzitter van de West-Indische Kamer, die zich zooveel moeite voor de Kamer getroost heeft en nu gemeend heeft zich te moeten terugtrekken. Besloten werd hem het eere-lidmaatschap der Kamer aan te bieden.

Het door den heer Onnes samengestelde verslag werd aan de vergadering voorgelezen en de penningmeester gaf eenige cijfers omtrent den stand der financiën. Verder kwamen eenige belangrijke onderwerpen in bespreking betreffende samenwerking met andere lichamen.

Baron van Heemstra sprak daarna een woord van dank, in de allereerste plaats aan den voorzitter van het lichaam, dat in de Oude Brugsteeg zetelt (Bureau voor Handelsinlichtingen), hetwelk Nederland en de koloniën op industrie- en handelsgebied in contact brengt met afnemers en leveranciers over de geheele wereld en constateerde dat een contact met de West-Indische Kamer van buitengewoon belang is, waar het gaat om het verstrekken van betrouwbare inlichtingen. Aan den voorzitter van de West-Indische Kamer bracht de Gouverneur dank, dat deze instelling onder zijne bekwame en deskundige leiding zich beschikbaar stelt om de belangen van de West-Indische Kolonie en hare bevolking te dienen.

Baron van Heemstra sprak als zijn ondervinding uit, dat de Kamer in de toekomst nog veel nuttig werk zou kunnen doen. Bij de daarop gevolgde besprekingen werden verschillende gedachten geuit ten aanzien van dien arbeid. Daarbij kwam ook tot uiting het werk dat de zeer aantrekkelijke West-Indische kalender oplevert, die ieder jaar door de Kamer uitgegeven wordt.

* * *

Naar wij vernemen, is de heer T. J. Bruijning uit Suriname hier aangekomen. Hij wil zijn verloftijd tevens dienstbaar maken voor het melaatsche kind in Suriname.

De wetenschap heeft namelijk hoop, het melaatsche kind, mits spoedig geïsoleerd, van de vreeselijke ziekte te kunnen genezen of althans de ziekte tot staan te brengen.

Het bestuur van Bethesda, een gesticht voor melaatschen, dat niet direct door een kerkgenootschap in het leven werd geroepen en dus, om zoo te zeggen, neutraal is, wil aan de verwachting der wetenschap een kans geven en zoo'n kinderinrichting in het leven roepen. Het gaf den heer Bruyning de opdracht, het Nederlandsche volk, dat reeds zooveel voor Suriname deed en daarom ook zoo oprecht door de Surinamers wordt bemind, te bewegen, ook in deze te willen steunen. Men heeft daar ginder uitgerekend, dat als er 10.000 Nederlanders gevonden zouden kunnen worden om jaarlijks *f* 1.50 bij te dragen, het mogelijk zou zijn het heilinstituut voor het rampzaligste van alle kinderen, het melaatsche kind, in het leven te roepen.

De heer Bruyning is bezig een comité te vormen, en vooral de vrijzinnig-godsdienstigen voor dit doel warm te maken, die over het algemeen bij de orthodoxen ten achter bleven in het liefdewerk voor het arme Suriname, dat niet alleen maatschappelijk, maar ook uit het oogpunt van gezondheid zoo héél gaarne een parel in deze koloniëndiadeem zou worden.

Het doel is zeer sympathiek. Het spreekt vanzelf, dat oud-gouverneur Staal, wiens liefde voor Suriname bekend is, ook zijn schouders reeds onder de mission van den heer Bruyning heeft gezet.

* * *

Onder het hoofd *„Een exodus"*, schrijft „Suriname" van 3 October:

„Het trekt de aandacht, hoezeer de jongelui uit het volk dezer dagen alle pogingen in het werk stellen om de noodlijdende kolonie te verlaten en te trekken naar betere oorden.

Verleden week vertrok wederom een 7-tal jongelui per Fransche mail via Trinidad naar Curaçao, op zoek naar werk en geluk.

Dinsdag j.l. verlieten met het zeilschip Blomidon wederom verscheidene het land. Zij betaalden *f* 15.— voor passage naar Barbados plus *f* 8.— voor de kost aan boord. Hun voornemen is om van Barbados naar Curaçao te reizen, welke trip, naar hun verzekerd, slechts *f* 12.50 kost.

De jongelui vertrokken onder het motto: „Waar wij ook terecht komen, zoo niet beter, dan zeker niet ellendiger dan in Suriname", dat echter zijn mains d'oeuvre ziet wegtrekken."

* * *

In „De Surinamer" van 5 October weer eens een van de aardige *„Grepen uit de natuur"* van Pater W. Ahlbrinck C.S.S.R. Deze is wel de aardigste die nog verschenen is en handelt over de levenswijze van de kolibrie. De schets getuigt van fijne opmerkingsgave zoowel van den schrijver als van de Karaïben.

Bijeenverzameld zullen deze „grepen" te zijner tijd een aardig boekje kunnen vormen.

Curaçao.

De watervoorziening der C. P. M.

Hierover schrijft de *Amigoe* o.a.:

Met een voortvarendheid, die voor geen kosten terugdeinst, heeft de *Cur. Petrol. Mij.* de zaak van de watervoorziening, ook een levenskwestie voor haar bedrijf, aangepakt. Het laat zich aanzien, dat zij spoedig dat werk zal voltooien, te minder (te meer?) daar zij de oplossing van die kwestie met een onbevangen blik beziet en niet op eenige duizenden guldens meer of minder, die dat werk zal kosten, behoeft te zien.

Een paar maanden geleden namen wij in ons blad een artikel over uit de *Haagsche Post* over de *Curaçaosche Petroleum Mij.* hier op de *Isla*. Het slot van dat artikel lieten wij met opzet weg. Het besprak de watervoorziening op de *Isla*, hoe zij door de royale wijze, waarop daarin voorzien werd, zelfs de bevolking in haar watergebrek te hulp kwam. In die dagen (Juni) had dat slot geen zin. De *Isla* zelf had met gebrek aan water te kampen, te minder nog kon zij dus de bevolking in haar waternood bijstaan.

Thans echter begrijpen wij het slot van dat artikel beter.

Wij moeten dus aannemen, dat de schrijver van dat artikel in die dagen reeds bekend was met de plannen van de *Bataafsche Petr. Co.* om professor Grutterink met zijn staf naar Curaçao te zenden, ten einde een afdoende oplossing voor deze watervoorziening te zoeken. En dan blijkt daaruit, dat de opzet van het plan zóó grootsch is, dat zij niet alleen haar eigen bedrijf op de *Isla* ruimschoots van water denkt

voorzien, doch bij mogelijk arme regenjaren in de toekomst ook aan een deel der bevolking van haar overvloed van water zal willen afstaan.

Zoowel voor de *Isla* als voor de bevolking van onze stad willen wij hopen, dat de plannen van prof. Grutterink spoedig met dien gunstigen uitslag mogen bekroond worden, dan zal de naam van de *Cur. Petr. Co.* en ook van prof. Grutterink in zegening blijven onder de bevolking van Curaçao.

Vlugge verbinding.

Steeds meer en meer komt onze haven in sneller directe verbinding met Europa. Deden de K.W.I.M.-booten vroeger via Suriname er nog 30 dagen over, zoo was het reeds een grootere verbetering, toen de Colonbooten ons in 20 à 21 dagen in verbinding met Amsterdam brachten.

Sinds een paar maanden hebben de nieuwe booten van de *Hamburg-Amerika-lijn* dat record alweer verbeterd. Daar deze schepen op hun reis van Curaçao naar Europa de havens van Trinidad en vooral Havre (wat dikwijls een lang oponthoud geeft) niet aandoen, hebben zij daardoor een gemakkelijken voorsprong op de Colonbooten, zoodat de *Teutonia* haar reis naar Amsterdam onlangs volbracht in 18 dagen.

Ook voor correspondentie met Holland kan dit dikwijls van belang zijn. Deze Duitsche booten vertrekken van hier naar Amsterdam eens per maand en altijd op Zondag of Maandag.

De *Teutonia* op 5/6 October; de *Galicia* op 2/3 November; de *Rugia* op 7/8 December; de *Teutonia* op 5 Januari.

Maar dat alles is nog niets in vergelijking met de nieuwe verbinding dezer dagen door middel van de stoomvaartlijn *The New-Zealand-Shipping Co.* tot stand gekomen. De eerste boot van deze lijn, *Turakina*, volbracht de reis van Londen naar Curaçao in 11 dagen en het kan nog vlugger, zoodat de nu volgende booten het zelfs in 9½ of 10 dagen zullen klaar spelen. Voor de eerste reis naar Londen zullen we nog een paar maanden moeten wachten tot de booten van Nieuw-Zeeland zijn teruggekeerd. Doch dan kunnen we onze correspondentie via Londen naar Holland verzenden in hoogstens 12 dagen. Want van Engeland is er dagelijks verbinding met Holland, welke reis niet meer dan één nacht in beslag neemt. Wil men het per vliegmachine doen, dan doet men er niet meer dan 4 uur over.

(A. d. C.)

Koffie en petroleum van Venezuela.

Wij lezen in de *N. R. Ct.*:

„Wat den uitvoer betreft namen de Vereenigde Staten de eerste plaats in, Curaçao de tweede plaats, terwijl Nederland de achtste plaats inneemt. In bovengenoemd tijdperk werd aan ruwe petroleum voor Curaçao uitgevoerd voor de waarde van Bs. 7.742.706 (vooral in dit opzicht zullen de latere cijfers een geheel ander beeld geven. Red.) en aan koffie voor het bedrag van Bs. 7.643.891. De totaalcijfers van den petroleum- en koffie-uitvoer waren resp. Bs. 7.742.976 en Bs. 23.557.819, zoodat een derde van den geheelen koffie-uitvoer naar Curaçao werd verscheept; hieruit blijkt dus wel de belangrijkheid van Curaçao als doorvoerhaven van de koffie van Maracaibo en andere havens van Venezuela. De petroleum werd geheel door de haven van Maracaibo uitgevoerd. Suiker werd naar Curaçao uitgevoerd, eveneens van Maracaibo afkomstig, voor de waarde van Bs. 837.829. De voornaamste naar Nederland uitgevoerde artikelen waren: koffie voor de waarde van Bs. 588.482 en cacao voor Bs. 386.035 (totale uitvoerwaarde Bs. 9.764.103)."

E. H. Cheney †.

Op 92-jarigen leeftijd is te Lebanon in de Vereenigde Staten overleden de heer E. H. Cheney, die vele jaren consul van de Unie op Curaçao was.

Orkanen.

Dat het lang rumoerig is geweest in en om de Caraïbische zee blijkt wel uit het volgende *Amigoe-bericht:*

El Bol. Com. publiceerde in haar nummer van Dinsdag een kabelbericht van Zaterdag 27 Sept. uit Havana, waarbij het observatorium aldaar de schippers waarschuwde voor atmosferische storingen in de golf van Honduras in westelijke richting van de Swan eilanden. Maandag 29 September werden wij hier door een Marconi-bericht van het meteorologisch station van Balboa gewaarschuwd:

"There are some indication of the development of a tropical storm over the Western Caribbean sea.

Vermoedelijk waarschuwden beide berichten voor denzelfden storm, die dreigde.

Deze storm is niet hierheen over komen waaien. Wel waren er eenige dreigende teekenen. Zondagmiddag hingen ten Westen van de stad dicht opeengepakte zwarte onweerswolken. Ook Maandag was dit het geval.

Alleen op enkele plaatsen van het beneden-district viel toen een flinke regen. In de stad bijna niets.

Nieuwe Stoomvaartlijn.

Dinsdag kwam de *Turakina* onze haven binnen. Dat is het eerste stoomschip van de *The New-Zeeland Shipping Co. Ltd.*, die onze haven in haar route opneemt. Deze lijn vaart van Londen via Curaçao en het Panamakanaal op Nieuw-Zeeland (Australië). Deze eerste boot was een vrachtboot en kwam van Londen en volbracht die reis van Londen op Curaçao in slechts 11 dagen. Vlugger kan het al niet. De reis van hier via Panamakanaal naar Auckland (Nieuw Zeeland) duurt 22 dagen. De volgende boot, de *Renuera*, is een passagiersboot en wordt hier 7 October van Londen verwacht met 125 passagiers 1ste en 2de klas en 500 van de 3de klas op weg naar Nieuw Zeeland.

Deze boot zal de reis van Londen naar Curaçao zelfs in 9½ of 10 dagen maken.

Deze booten komen hier om stookolie in te nemen. Maandelijks komen hier 4 booten van deze lijn in onze haven. Twee op de heen- en twee op de terugreis. Agenten alhier zijn de heeren J. & D. Jesurun.

(Bol. Com.) *(A. d. C.)*

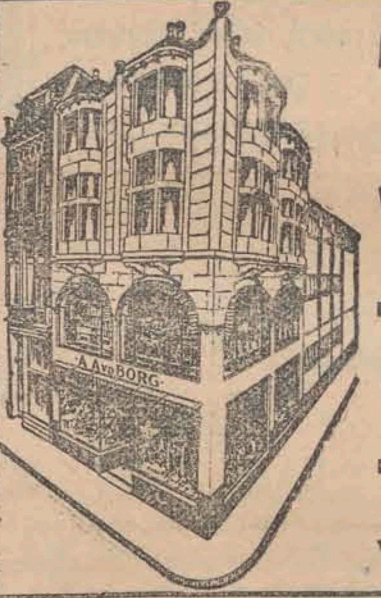
Uit den Verren Vreemde.

Waarheen zal de nieuwe Britsche regeering sturen?

Het optreden van het ministerie MacDonald bracht een verloochening van de protectionistische politiek, door de Rijksconferentie te Londen even te voren als wensch van de dominions kenbaar gemaakt. Men kon thans verwachten dat de overwinning der conservatieven de nieuwe regeering er toe zou brengen het roer dadelijk om te leggen, om beslist naar protectionistisch vaarwater te sturen; maar de kans op verwezenlijking van deze verwachting schijnt (gelukkig!) toch niet groot. Hebben de jongste verkiezingen de Labourpartij uit de regeering gedrongen, de beteekenis der arbeiderspartij is toch weer zóó duidelijk gebleken, dat het ministerie Baldwin daarmede in sterke mate rekening zal willen houden. De keuze van Winston Churchill als kanselier van de schatkist wijst ook in vrijhandel-richting, hij is toch in het nieuwe kabinet gehaald zonder dat zulks door zijn politieke positie als een eisch van den verkiezingsuitslag is te beschouwen, en terwijl hij als vrijhandelaar bekend is.

De dominions zullen hunnerzijds Baldwin wel herinneren aan de uitspraken van de Rijksconferentie van 1923. Die conferenties, waartoe de premiers der Kroonkoloniën in Londen samenkomen, zullen haar beteekenis verliezen, indien de regeering te Londen zich van haar besluiten niets aantrekt. MacDonald kon zich beroepen op een votum van de Britsche kiezers, dat hij mocht stellen boven de door de premiers in conferentie uitgedrukte wenschen, maar kan Baldwin nu nog in dit votum steun zoeken? Hoogstens kan hij bijbrengen, dat bij de jongste verkiezingen „protectie of vrijhandel?" geen stembus-leuze is geweest. Er zal wel iets op gezocht worden om tusschen de klippen door te zeilen. Tracht een regeering èn de kool, èn de geit te sparen, dan ontstemt zij vaak juist de partijen beiderzijds. Dat is echter kwestie van later zorg, voor het oogenblik geldt als eerste indruk, dat de protectionisten hun zin niet zullen krijgen.

Ten opzichte van een andere vraag, die tot de kenmerkende handelingen van MacDonald's politiek behoort heeft, staat het anders. Zooals ieder zich herinneren zal, was niet alleen reeds besloten Singapore als vlootbasis zóódanige uitbreiding te geven, dat de groote dreadnoughts daar zouden kunnen dokken, maar was reeds begin van uitvoering gegeven aan de vergrooting van de daar bestaande vlootbasis. Met de uitvoering van dit werk zouden enorme sommen gemoeid gaan. Volgens MacDonald was echter de veiligheid van de Britsche belangen in het Verre Oosten voldoende verzekerd door de vorderingen die het Volkenbondsbegrip gemaakt heeft en door de Washington-conferentie van 1921—22, en konden de honderden millioenen dus nuttiger besteed worden. Hij deed den aangevangen arbeid te Singapore stop zetten. Deze maatregel heeft in even groote mate toejuichingen als afkeuring ondervonden. Erkend moet worden, dat de inrichting van werken te Singapore, berekend op het stationneeren van machtige watervestingen in het Verre Oosten, juist in dezelfden tijd dat de Stille-Oceaan-mogendheden in Washington tot overeenstemming kwamen over vlootbeperking ter ver-

BESCHIKBAAR.

zekering van den wereldvrede, een zóódanig wantrouwen uitdrukte in den ernst van die overeenkomst, dat van MacDonald, den vredesidealist, bezwaarlijk iets anders verwacht had kunnen worden. Het waren vooral Australië en Nieuw Zeeland, die tegen zijn besluit ingingen. Zij voelen zich door de Volkenbonds- en conferentiewaarborgen onvoldoende beveiligd, zij zijn daarom er op bedacht hun landsverdediging te verstevigen en zij beginnen ook al te zorgen voor een eigen veiligheidsstelling ter zee. Groot Brittanië kan dit niet met een geruststellenden glimlach aanzien, denkende: „Als gij, dominions, het zelf doet behoef ik 't niet te doen; kom ik in moeilijkheden dan staan uwe militaire krachten mij daarentegen ten dienste." Immers moet 't alles vermijden wat de verre landen losser maakt van het moederland. Tusschen de tonen in, die aangeslagen werden om de ontstemming weer te geven over het afbreken van de Singapore-werken, werd ook weer de stem vernomen van hen, die over een zelfstandig Australië denken. En nog onlangs is daar weer door de volksvertegenwoordiging een besluit genomen, waardoor Australiërs niet meer tegen hun wil bestemd kunnen worden om deel te nemen aan krijgsverrichtingen in andere deelen van het Britsche Rijk.

Hun, die vooruit durven loopen op ontwapeningsmogelijkheden, moet dit alles een „waagt gij niet te vlug?" voorhouden. In dit opzicht schijnt het ministerie Baldwin zich reactionnair tegenover het Labourministerie te willen stellen. Bruce, de premier van Australië, heeft te Sydney verklaard, van het bestuur der Br. conservatieve partij de verzekering te hebben ontvangen, dat de nieuwe regeering dadelijk een begin zal maken met de uitbreiding van de oorlogshaven Singapore.

De houding ten opzichte van deze kwestie lijkt een tegenstelling met de leer van het sparen van de geit en de kool. Toch kan zij wel daarin passen. De dominions in de Stille Zuidzee krijgen zoodoende in een opzicht immers haar zin, waardoor zij de regeering in Londen de onthouding der protectie-tarieven minder zwaar zullen aanrekenen. Voor de aanhangers der arbeiderspartij is de Singapore-basis geen bepaald program-punt geweest, zoodat de nu genomen beslissing kan worden voorgesteld als een kwestie, die eigenlijk buiten de politiek staat. Bovendien heeft Baldwin niet verklaard hals over kop de Singapore-werken te willen hervatten, hij heeft 't vooruitzicht erop slechts geopend.

Hoe men ook tegenover deze kwestie moge staan, in elk geval ligt in het heen en weer slingeren, dat in 9 maanden: „wel; niet; wel" deed beslissen, een waarschuwing voor hen, die durven vragen om „dadelijke ontwapening van Nederlandsch-Indië", vertrouwende en bouwende op de belofte van een toevallig mooien dag.

Emigratie naar Mexico.

Aan Nederlandsche bladen werd verzocht het volgende mede te deelen:

Te Mexico is opgericht de N.V. Compania Colonizadora Holandesa Mexicana S.A. die beschikt over 35.000 H.A. in den staat Michoacan en die de bedoeling heeft voorloopig een proer-Hacienda (boerderij) van 50 H.A. aan te leggen, en, wanneer deze goede resultaten heeft gegeven, meer stukken aan Nederlanders, die vanuit Nederland wenschen te emigreeren, te verkoopen. Tot de oprichters behooren de heeren Groenink van Zoelen, Lührs, Krom en Van Eyk, allen welbekende leden van de Nederlandsche kolonie in Mexico. Men kan zich ten deze wenden tot de Nederlandsch-Mexicaansche Kamer van Koophandel, Nassau Ouwerkerkstraat 3, 's-Gravenhage.

Sluiting tentoonstelling van Wembley.

Den 1en Nov. is de rijkstentoonstelling te Wembley, door den prins van Wales, gesloten in een plechtig daartoe belegde bijeenkomst in het reuze-Stadion. In zijn toespraak maakte de prins gewag van de plannen om haar in 1925 weer te heropenen. Hij vermeldde dat van de opening in April tot de sluiting 18 millioen menschen de tentoonstelling hebben bezocht, niettegenstaande het weer bepaald ongunstig is geweest.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort:

EEN UITSTEKEND GESLAAGDE BIJEENKOMST.

Ter inleiding harer werkzaamheden hield de afdeeling Amersfoort op den avond van 6 Nov. j.l. in de groote zaal van de Societeit Amicitia met genoodigden een bijeenkomst, die een gezellig en aangenaam karakter droeg. Vele leden waren opgekomen en een groote schare van genoodigden had van deze gelegenheid gebruik gemaakt om nader met „Oost en West" kennis te maken. De zaal had een prettig aanzien; de stijve ongezellige rechte lijnen der bankenrijen waren in de voorste zaalhelft vervangen door de aangename lijnen die tafeltjes en stoelen konden bieden; Indische kleedjes bedekten de tafeltjes, fleurige en sierlijke weefsels en gebatikte kains vervroolijkten de zaalwanden, bloemen prijkten op de tafeltjes, palmen en andere sierplanten braken de eentonigheid der rechte muurlijnen en gaven iets feestelijks aan de zaal. De aangename stemming, noodig om den avond te doen slagen, was er reeds bij den aanvang in, want de heeren Kolkman en van Alphen vulden den tijd tusschen zaalopening en begin der bijeenkomst met aangename en goede viool- en pianomuziek. Voor dezen avond had het Bestuur het groote genoegen als sprekers te doen optreden mevr. Dr. C. J. Rutten-Pekelharing, Dr. J. C. Koningsberger, beiden uit Utrecht en den heer D. G. J. Bolten uit Amersfoort, die allen op zich genomen hadden in een kleine causerie eenigszins een algemeen beeld van Oost- of West-Indië te geven en het gesprokene door lichtbeelden duidelijk te maken. Het Hoofdbestuur van O. en W. toonde zijn ingenomenheid met Amersfoort's streven door zich in Voorzitter en Secretaris te doen vertegenwoordigen, die beiden, de heeren Mr. W. Sonneveld en F. H. A. van der Brugh ongeveer kwart voor achten ter bijeenkomst verschenen.

Inmiddels vulde zich de zaal langzamerhand en toen om acht uur de sprekers uit Utrecht verschenen waren kon de voorzitter de aanwezigen welkom heeten en het woord aan Mr. Sonneveld verleenen, die de nieuwe afd. de gelukwenschen van het Hoofdbestuur aanbood, in het kort de geschiedenis van O. en W. ... ging en hoopvol zijn verwachting uitsprak, dat het krachtige streven van Amersfoort een opwekkend levendig van geheel Nederland voor O. en W. ten gevolge zou hebben en in dit geval van „*Amersfoort de victorie*" zou doen uitgaan.

Hierna kwamen de sprekers aan de beurt, die allen uitmuntend geslaagd zijn in hun voortreffelijke voordrachten, welke werkelijk een beeld, zij het ook eenigszins al volledig, maar dan toch stellig een eenigszins algemeenen indruk gaven van de tropische plantenwereld en het leven in Oost en West. Dr. Koningsberger ... tigde voornamelijk de aandacht op enkele treffende bijzonderheden in het leven van sommige planten... ten, vertelde van rotan en mangrove, varens en ... zich verplaatsende palmen en nooit den grond rakende doch op andere boomen levende planten en boeide ieders aandacht op een geestige wijze. Het half uur aan hem evenals aan elken spreker vergund, was ... terlijk omgevlogen.

Zoo ging het ook met mevr. Dr. Rutten-Pekelharing, die op een alleronderhoudendste, gezellige wijze een inzicht gaf in de vele beslommeringen en moeilijkheden, die de Europeesche huisvrouw, niettegenstaande of misschien ook juist door de vele noodzakelijke huisbedienden, in haar dagelijkschen arbeid in Oost-Indië ondervindt. Met menige geestigheid werd de prettige voordracht gekruid en ook zelfs degenen, die vast overtuigd waren van de waarheid hunner meening, dat de Europeesche huisvrouw in Indië *zoo goed als niets* te doen heeft, werden van het tegendeel overtuigd en kregen een voorstelling van de vele plichten die dagelijks een huisvrouw op Java en de andere eilanden van Oost-Indië opgelegd zijn en zeer dikwijls te zwaar worden voor haar lichaam en zenuwgestel. Tal van duidelijke plaatjes gaven een beeld van de inrichting der huizen, den dagelijkschen arbeid, het bediendenwerk, de zorg voor eten, drinken en kleeding en toonden ook, hoe de moeders op binnenplaatsen en in de rimboe dikwijls zelf het onderwijs hunner kinderen, als in de dagen van olim, op zich moeten nemen. Ook hier was het half uur te vroeg voorbij verstreken, maar het doel, dat spreekster zich gesteld had, was ten volle bereikt.

Beiden, Dr. Koningsberger en mevr. Dr. Rutten-Pekelharing, werden met een kort woord hartelijk door den voorzitter bedankt en oogstten van de vergadering een langdurig applaus.

De pauze werd gezellig doorgebracht; thee en koffie werden door jonge dames rondgediend, assem- en ... marindekoekjes uit de „Oost", benevens cocadilla's uit de „West" waren daarbij een heerlijke versnapering en opgewekte muziek werd ten gehoore gebracht en ... vroolijkte de stemming. Twee Maleische liederen, ... Ninabobo, werden door mej. v. d. Post, begeleid door mej. Bijleveld, gezongen en menigeen maakte van de gelegenheid even gebruik om kennissen te begroeten

van anderen te hooren, of die den avond ook „gezellig" vonden evenals zij zelven.

Intusschen hadden de beide sprekers uit Utrecht en de leden van het Hoofdbestuur uit Den Haag de zaal verlaten, daartoe gedwongen door de begeerte den laatsten trein „huis-toe" nog te halen.

Na de pauze, die door de aangename stemming wat langer duurde dan het afd.-bestuur zich had voorgenomen, trad de voorzitter even op het podium, om allen te bedanken, die de avond hetzij door medewerking, zaalversiering, muziek of zang zoo hadden doen slagen, wekte een ieder op om het streven der Afd. te helpen bevorderen en deelde mede, dat op Zaterdag 29 Nov. a.s., des middags om half 3, *bij wijze van proef*, door het afd.-bestuur een „afternoontea" of „receptie" in hotel Monopole gehouden zal werden ter kennismaking van de leden onderling en gezellige bespreking van het een of ander onderwerp over Indië, daarbij er op rekenend, dat vooral door de leden zelf, uit eigen belang, de bloei en het leven der afd. bevorderd zal worden.

Hierna hield de heer Bolten een aangename causerie over Suriname en toonde met verscheiden lichtbeelden, hoe in enkele opzichten het leven in de West gelijk aan dat in de Oost is, maar ook hoe in vele andere opzichten het daarvan verschilt. Een algemeene indruk werd door zijn heldere voordracht over Suriname verkregen en menig geestig woord verduidelijkte de vertoonde beelden en zoowel de bewoonde als de onbewoonde wereld van dat gewest werden met haar in het oog springende verscheidenheden van bevolking, kleederdrachten, levenswijze, natuurschoonheden en reisbezwaren duidelijk voor den geest der aandachtig luisterenden gesteld. Door deze voordracht, die door den beschikbaar gestelden tijd ook eigenlijk te kort was, had het Afd.-bestuur zijn doel bereikt en werd een eenigszins algemeen beeld, zoowel van de „Oost" als van de „West" voor oog en geest van allen getooverd, die ter bijeenkomst waren opgekomen.

De hr. Bolten werd voor zijn voordracht hartelijk bedankt, waarmede de vergadering applaudiseerend instemde. Een kort woord tot de aanwezenden maakte een einde aan dezen voor Amersfoort's afdeeling belangrijken avond.

Nog enkele oogenblikken werden door het Bestuur aan onderlinge bespreking aan den afgeloopen avond en de verdere plannen gewijd en men ging uit elkaar in de overtuiging, dat de vele arbeid voor dezen avond niet te vergeefs geweest was.

Nu is de blik op de toekomst gevestigd.

Amersfoort, 7-11-'24. DE WIT.

Afdeeling Apeldoorn:

RECTIFICATIE.

In het vorige nummer heb ik mij deerlijk vergist: de heer W. E. de Ruiter is onze *vice-voorzitter* geweest, wat niet wegneemt, dat wij hem zullen missen, vooral omdat velen een zekere schuwheid hebben voor een voorzittersfunctie.

INDISCHE LEERGANG.

In zijn tweede voordracht sprak Prof. Mr. J. C. Kielstra over het Landrente-stelsel van Raffles, waarbij hij geld kreeg direct van de producenten. In 1816 kwam de Nederlandsche commissaris-generaal dezen toestand aan en had hij te kiezen tusschen 't oude Compagniesstelsel of dit. Voorloopig bleef dit zoo. De Nederl. Handel Mij. bedoelde alleen handel en scheepvaart op te heffen, mocht geen publiek gezag uitoefenen, doch de bepaling dat ze geen monopolie of voorkeur zou genieten, is niet steeds strikt gehandhaafd. De inlandsche „gesloten" huishouding was daar de oorzaak van.

Toen Du Bus de Ghisignies, een Zuid-Nederlandsch industrieel, als C.G. naar Indië gezonden werd, wilde hij gronden op Java uitgeven. Zijn plan moest ruimen voor het Cultuurstelsel van Graaf van den Bosch, dat gedeeltelijk het stelsel der O. I. C., gedeeltelijk het nieuwe stelsel volgde. In plaats van 1/5 van den oogst, moest de inlander 1/5 van den grond geven, doch op die gronden zouden andere producten verbouwd worden. In theorie leek dit niet zoo slecht, doch de practijk werd anders. Koffie, thee en andere producten eischten een anderen bodem. Daarom werden op andere gronden, soms uren van de desa de inlanders te werk gesteld en omdat ze van hun gronden soms niet het 1/5 behoefden af te staan, werd van die gronden toch 1/5 van den oogst geëischt. Andere gewassen, die wel op de sawah's verbouwd konden worden (als b.v. indigo) putten den grond te veel uit. Dubbel drukkend dus. Door het consignatiestelsel ging het de Ned. Handel Mij.

en de Vaderlandsche industrie goed. In een jaar bedroeg het „batig slot" 16 millioen!

Het stelsel zou niet te handhaven zijn. In het moederland begon meer en meer verzet te komen in de koloniale kringen (daarbuiten werd men er een dertig jaar later door de Max Havelaar pas iets van gewaar), om het nadeel voor de bevolking.

Spr. schetst dan hoe 't belang der geregeerden meer gewicht in de schaal gaat leggen en bij de behandeling der agrarische artikelen in '48 op den voorgrond treden de bescherming van den vrijwilligen arbeid en bescherming der inlanders. Tot we dan komen aan de Agrarische wet en de Suikerwet in 1870, waardoor Europeesche en Inlandsche landbouwnijverheid zich naast elkaar gaan ontwikkelen, met als belangrijk gevolg, dat 't geld meer zijn intrede doet in de Inlandsche maatschappij, terwijl dat geld weer dient ter voldoening van moderne behoeften en er werkelijk meer welvaart komt.

Ten slotte vertoonde spr. een serie toepasselijke plaatjes.

J. C. BAARS.

Afdeeling Haarlem en Omstreken:

INDISCHE FILMAVOND.

Vrijdag 7 November werd voor onze afdeeling vertoond de groote film van de Bataafsche Petroleum Mij., die op duidelijke wijze in beeld brengt het zeer uitgebreide bedrijf dezer maatschappij in Ned.-Indië. (Java-Sumatra-Borneo).

De avond bleek een groot succes. Meer dan 1000 personen vulden de zaal van het Gem. Concertgebouw en ons bestuur is dan ook de directie van de Bataafsche Petroleum Mij. zeer erkentelijk, dat zij ons in de gelegenheid stelde deze zeer bijzondere film voor onze afdeeling te doen vertoonen.

Het succes van den avond werd nog verhoogd door de overkomst van den heer C. W. A. van Bergen, chef van den inw. dienst der B. P. M., die zich geheel belangloos ter beschikking stelde als explicateur op te treden, terwijl bovendien uit Den Haag waren overgekomen eenige leden van het muziekcorps der B. P. M., die de vertooning der beelden met toepasselijke en uitstekende muziek begeleidden.

Ik wil dit kort verslag eindigen met aan te halen enkele der slotwoorden van het uitgebreid verslag betreffende dezen filmavond in de Opr. Haarl. Crt., die luidden: „En last not least een woord van dank aan het bestuur van „Oost en West", dat ons een avond gaf van genot en ons de waarde deed zien van onze koloniën."

Haarlem, 8 November 1924.

H. P. DEINUM, Secretaris.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

DE OOST EN WEST-MEDAILLE.

Den Heeren Secretarissen der afdeelingen wordt beleefd verzocht om onder de leden hunner afdeeling bekendheid te geven aan de bij het Secretariaat der Vereeniging, den Haag, Heulstraat 17, alsnog beschikbare exemplaren der Oost- en West-medaille (ter herinnering aan het 25-jarig bestaan der Vereeniging). Prijs per stuk *f* 3.50.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Mej. H. Aleman, St. Joris Gasthuis te Delft en mej. A. Wieberdink, Gem. Ziekenhuis te Zaandam, beiden als verpleegster 1ste klasse bij het Krankzinnigenwezen;

J. van Gent, Sluisjesdijk 399 te Rotterdam en L. Schuil, Groningerweg 162 te Assen, beiden als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs;

J. Drenth te Tjalleberd (bij Heerenveen) en C. Th. Spiering, Bolstraat 12 te Utrecht, beiden als candidaat-gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

Mevr. J. G. M. Scholten, Onderwijzeres 3e kl. O.E.L.O., Den Haag, Malakkastraat 127.

F. C. Guérin, 3e Commies b.d. Weeskamer te Makassar, Den Haag, Goudenregenstraat 55.

TE KOOP OF TE HUUR

in DEN HAAG een **dubbel HEERENHUIS** met Voor- en Achtertuin, gelegen in Duinoord 3 minuten van de Schev. Boschjes, lijn 8 en 10 (zomerlijn 14).

Het huis bevat: *Parterre:* 3 ineenloopende kamers met serre, keuken, kelder, W.C., gangkast; *1e Verdieping:* 4 ineenloopende kamers met badkamer, W.C., gangkast; *2e Verdieping:* 2 groote en 3 kleine kamers, gangkast. W.C., zolder. Voorts kasten in bijna alle kamers, Gas- en Electr. licht.

Het huis is eventueel zeer geschikt voor pension of herstellingsoord.

Br. motto „Heerenhuis", Bureau v. d. Blad, Nobelstraat 20, Den Haag. s

L. W. C. Hemler, Ambtenaar 4e kl. b.d. dienst der In- en Uitv. en Acc., Den Haag, Goudenregenstraat 55.
V. J. L. van Poppel, tijd. Administrateur b.h. Dep. van Ond. en Eeredienst, Heerlen, Valkenburgerweg 18.
Mej. A. W. D. de Lussanet de la Sablonière, Onderwijzeres 2e kl. O.E.L.O., Den Haag, Anna van Saxenplein 4.
C. Adriaanse, Secretaris der residentie Amboina, Rotterdam, Proveniersplein 5, p.a. fam. Landwehr.
O. van Muijlwijk, Onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Apeldoorn, Pension Charma.
Mr. J. de Kruijff, Griffier v. d. Raad van Justitie te Soerabaija, Den Haag, p.a. Mevr. Suurmondt, Bezuidenhout 55.
F. W. Hartsteen, Ambtenaar 3e kl. b.d. dienst der In- en Uitv. en Acc., Overveen, Pijlslaan 117.
D. C. Poortman, Adjuct-Inspecteur v. d. Arbeid v. d. buitengewesten, Scheveningen, Haringkade 17.
K. van der Meer, Controleur 2e kl. b.d. P.T.T.-dienst, Avenhorn, S. 33.
C. M. Buys, Controleur b.h. Binn. Best., Den Haag, 2e Adelheidstraat 237.
J. C. Eynwachter, 2e Werktuigkundige b.d. Gouv. Marine, Vlissingen, p.a. P. M. Eynwachter Verkuil, Quakkelerstraat 86.
Mevr. H. E. E. Pownall geb. van Haastert, Onderwijzeres 2e kl. O.E.L.O., Den Haag, Laan van Meerdervoort 325.
Mr. P. A. F. Blom, wnd. substituut Off. van Justitie b.d. Raad van Justitie te Batavia, Den Haag, Boreelstr. 16.
C. Romijn, Controleur 2e kl. b.d. P.T.T.-dienst, Dordrecht, p.a. D. P. J. Romijn, Hooikade 9.
H. Ossewaarde, Leeraar a.d. Koningin Wilh. school te Batavia, Den Haag, Ieplaan 49.
Th. O. Godin, Inspecteur b. d. Pandhuisdienst, Den Haag, Copernicusplein 4.
A. H. de Hes, Controleur 2e kl. b.d. P.T.T.-dienst, Meppel, Zuideinde 90.
M. Commas, Commies b. d. P.T.T.-dienst, Den Haag, Copernicusstraat 154, p.a. Mevr. van Rhee.
M. J. Nolen, Onderwijzer 1e kl. b.h. O.E.L.O., Den Haag, Anth. Duyckstraat 171.
S. Noorzanger, Onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Utrecht, Oude Gracht 27.
N. Heijl, Hoofdconstructeur b.d. Gouv. Bedrijven, Tervueren (België), Rue Ophem 21.
J. C. van Vlaardingen, Controleur 2e kl. b.d. P.T.T.-dienst, Rotterdam, Rochussenstr. 243c.
J. P. A. de Nijs, Opzichter 2e kl. b.d. S.S. en tramwegen, Den Haag, David Blesstraat 10.
E. C. de Bruin, tijd. wnd. Ambt. 3e kl. b.d. dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Den Haag, Laan van Meerdervoort 325.
E. C. Koopman, Onderwijzer i.d. metaalbewerking b.d. Technische school te Bandoeng, Den Helder, Koningdwarsstraat 40.
W. te Hennepe, Commissaris van Politie 1e klasse, Bussum, Graaf Wichmanlaan 28, p.a. F. C. Hirschfeld.
R. J. Feuilletau de Bruyn, Controleur 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Den Haag, Frederik Hendriklaan 232.
Mej. L. C. Göllner, Onderwijzeres 3e kl. b.h. O.E.L.O., Den Haag, Weimarstraat 25.
Mej. W. L. Leefers, Onderwijzeres 1e kl. b.h. O.E.L.O., Den Haag, Weimarstraat 25.
J. Klaver, Boekhouder b.d. Bankatinwinning, Vorden, Huize Pax, p.a. Mevr. A. M. E. Klaver.
A. van Deelen, wnd. Inspecteur van het Inl. Onderwijs in de 9e afdeeling te Amboina, Driebergen (Utr.).
Mevr. H. F. Smelt, Onderwijzeres 3e kl. b.h. O.E.L.O., Amsterdam, Zocherstraat 45 I.
A. J. Beversluis, Beheershoutvester b.h. Boschwezen, Utrecht, Buys Ballotstraat 31.
Mej. E. L. F. J. Ypes, Onderwijzeres 3e kl. b.h. O.E.L.O., Apeldoorn, Beukenlaan 9.
H. A. Borggreve, Directeur der Openb. School voor Inl. ambtenaren te Bandoeng, Santpoort Station, Joh. Verhulstweg 58.
E. F. G. Townsend, Controleur b.h. Binnenl. Bestuur, Den Haag, Weimarstraat 38.
W. Hajenius, Controleur 2e kl. b.d. P.T.T.-dienst, Appingendam, p.a. W. Holscher, Gemeentesecretaris.
R. P. G. Oosthout, Controleur b.d. Pandhuisdienst, Den Haag, Galvanistraat 25.
H. A. van Dewall, Inspecteur b.d. Pandhuisdienst, Den Haag, van Loostraat 78.
H. C. M. Dorren, Commissaris van Politie 1e klasse, Rotterdam, Nieuwe Binnenweg 158a.
G. Franssen, Referendaris b.h. Dept. van Gouv. Bedrijven, Den Haag, Regentesselaan 155.
Mej. H. Plantema, Onderwijzeres 2e kl. b.h. O.E.L.O., Bussum, Prins Mauritslaan 4.
J. W. Vorderman, Ambt. 4e kl. b.d. dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Den Haag, Obrechtstraat 122.

Mej. J. Gerla, Adjunct-Secretaris b.d. Weeskamer Soerabaja, Rotterdam, Boezemsingel 8.
W. Th. Rouz, Onderwijzer 2e kl. b.h. O.E.L.O., Amsterdam, Transvaalkade 98.
J. Stade, Stationscommies b.d. dienst der S.S.T., Rotterdam, Gerard Jan Mulderstraat 104.

Mutaties van 5 tot 12 Nov. 1924.

Nieuwe leden.

Mejuffrouw C. C. de Monchy, Arnhem, van Pallandt 50. f 5.—.
H. van den Bos, 1ste Luitenant O.-I. L., Amsterdam, Helmersstr. 172. f 5.—.
D. van Wijk, Candidaat Ind. Ambt., Leiden, Apothekersdijk 11. f 2.50.
P. Vond, Utrecht, Boomstraat 29bis. f 5.—.
Mejuffrouw H. Pijpers, Amersfoort, Huijgenslaan 25. f 5.—
Mevrouw A. C. Ahn—Swartbol, Amersfoort, Anna Paulownalaan 18. f 5.—.
Jhr. F. Teding van Berkhout, Amersfoort, Bilderdijklaan. f 5.—.
Mejuffrouw L. Aner, Haarlem, Stolbergstraat 3. f 5.—
Mejuffr. H. A. Goedhuis, Haarlem, Brederodestr. 9. f 5.—
A. de Clercq, Aerdenhout, Zandvoortsche weg 6. f 5.—
D. Duinsma, Overveen, Bloemendaalsche Weg 25. f 5.—
Mevrouw B. Hoek—Soesman, Den Haag, Pension Benvenuto, Groot-Hertoginnelaan 164. f 5.—.
Mevr. Wed. F. W. J. Hofstede—Römer, Den Haag, Copernicusstr. 136. f 5.—.
J. L. Hakker, Den Haag, Anna van Buerenstr. 337. f 5.—
G. D. Langereis, Architect, Den Haag, Statenlaan 39. f
W. van Heusden, Commissionnair in Effecten, Den Haag, Prins Mauritsplein 4. f 5.—.
J. van der Hal, Gep. Onderluitenant O.-I. L., Den Haag, Hanenburgerlaan 215. f 5.—.
C. A. Schilte, Tabakshandelaar, Delft, Nieuwstr. 5. f 5.—
Wira Nata Koesoema, Regent van Bandoeng. f 5.—.
W. A. Heijer, Controleur B.B. op wachtgeld, thans Hoofdbureau P.T.T. Bandoeng, Pasar Kaliki 80. f 5.—

Afschrijven.

Mevr. de Douairière Jhr. W. C. Ph. Lochmann Königsfeldt, Apeldoorn, Jachtlaan 192, (overleden).
Mevr. Wed. S. Everts—de Vogel, Den Haag, Sweelinckstraat 140, (overleden).

Adresveranderingen.

C. C. Krom, Gep. Ass.-Resident, van: Nijmegen, poste restante naar: Velp (bij Arnhem), Biljoensche Weg f 5.—.
F. A. Liefrinck, van: Hotel Groot Berg en Dal te Berg en Dal naar: Den Haag, Parkweg 13. f 5.—.
J. A. H. S. Hanozet Gordon, oud-Ass.-Resident, Nice, van poste restante naar: Hotel du Louvre, Boulevard Victor Hugo.
F. R. Scherius, oud-Hoofdingenieur, Nice, van: Hotel Brice, Rue du Maréchal Joffre naar: Hotel Beaulieu et Hollande, Avenue de Maréchal Foch.
Mevrouw van Heelsbergen—de Lange, van: Zeist, Tusschen de Duinen 6 naar: Utrecht, Willem Barentzstr.
R. Zuijderhoff, Lid der Algemeene Rekenkamer, Den Haag, van: Helmstr. 5 naar: Willem de Zwijgerlaan Telefoon No. 52009.
Mej. M. C. de Visser, thans te Vijverhof, Bloemendaal. f
C. M. Buijs, Controleur B.B., van: Sidenreng—Rappang naar: Den Haag, 2de Adelheidstr. 237. f 5.—.
P. Smit, Controleur B.B., van: Scheveningen, Cornelis Jolstr. 34 naar: Weltevreden, Dep. B.B.
F. H. K. Brodhaag, Ass.-Resident, naar p.a. Hooggeedelgestr. Heer W. de Bruyn Kops, Kramatlaan 14, Weltevreden.
J. Mallinckrodt, Controleur B.B., naar: Boentok.
R. Winatasastra, Hoofd. Holl.-Inl. School, van: Djokdja naar: Wonogiri (res. Soerakarta).
C. Adriaanse, Controleur B.B., van: Ambon naar Rotterdam, Proveniersplein 5, p.a. fam. Landwehr. f 5.—
E. F. G. Townsend, Controleur B.B., van: Wlingi naar: Den Haag, Weimarstr. 38. f 5.—.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

1. Nederlandsch-Indië en de handel.
2. Indische toestanden gezien door een inlander.
3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
4. Sarikat-Islam.
5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
8. De Europeesche vrouw in Indië.
9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

1. Over Bali en zijne bewoners.
3. [illegible]ing in Nederlandsch-Indië.
4. [illegible]criminaliteit in Nederlandsch-Indië.
Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.*

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (Hoofdbestuur).

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1º. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2º. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.